ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТЕЛӘЧЕ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ СОВЕТЫ
(II чакырылыш)

КАРАР

30 декабрь 2014 ел **№ 243** Теләче ав.

«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең яңа редакциядә Уставы турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы нигезендә, 2013 елның 02 декабрендәге гавами тыңлауларның нәтиҗәләрен исәпкә алып, Теләче муниципаль районы Советы **карар итте**:

1. «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең Уставын яңа редакциядә кабул итәргә.
2. «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Уставын «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Уставы турында» 2005 елның 02 декабрендәге 12 номерлы Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советы карары, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2006 елның 21 апрелендәге 38 номерлы карары, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советы тарафыннан 2006 елның 4 ноябрендә кабул ителгән 5838 номерлы «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»карары, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының 2007 елның 16 июлендәге 104 номерлы «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» карары, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының 2008 елның 23 маендагы 150 номерлы «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү

турында»карары белән расланган., Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында» 2009 елның 22 декабрендәге 223 номерлы карары, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының 2012 елның 28 декабрендәге 138 номерлы «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»карары белән расланган Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Карар кабул ителде., Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советының 2013 елның 19 декабрендәге 182 номерлы «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы «муниципаль берәмлеге Советы карары белән расланган»Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы " муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты карары белән кабул ителгән, үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны гамәлдәге законнар нигезендә бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карар гамәлдәге законнар нигезендә үз көченә керә.

Теләче муниципаль районы башлыгы И. Ф. Зарипов

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Советының 2014 елның 30 декабрендәге
243 номерлы карарына
1 номерлы кушымта

Татарстан Республикасы Теләче
муниципаль район Башлыгы

______________ И.Ф. Зарипов
(имза, мөһер)

«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлеге уставы яңа редакциядә

Теләче авылы

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Муниципаль район һәм аның статусы

1. «Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә муниципаль район статусы «Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 43ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән бирелде.
2. Муниципаль берәмлекнең официаль атамасы «Татарстан Республикасының Теләче муниципаль районы» (алга таба текст буенча - район), кыскартылган атмасы - «Теләче муниципаль районы».

2 статья. Районның территориаль корылышы

1. Район территориясе составына керә:

Әбде авыл җирлеге;

Айдар авыл җирлеге;

Алан авыл җирлеге;

Баландыш авыл җирлеге;

Олы Мәтәскә авыл җирлеге;

Олы Мишә авыл җирлеге;

Олы Нырсы авыл җирлеге;

Югары Кибәхуҗа авыл җирлеге;

Кече Кибәхуҗа авыл җирлеге;

Иске Җөри авыл җирлеге;

Теләче авыл җирлеге;

Үзәк авыл җирлеге;

Шәдке авыл җирлеге.

2. Районның административ үзәге булып Теләче авылы тора.
3. Район чикләре «Теләче муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 43-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Район чикләре җирлекара характердагы җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен районның җирле үзидарә органнары тарафыннан шартлар тудыру кирәклеген исәпкә алып, шулай ук районның бөтен территориясендә күрсәтелгән органнарга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән.
5. Район чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3 статья. Районның рәсми билгеләре

1. Районның тарихи, мәдәни һәм башка җирле гореф-гадәтләрне чагылдыра торган үзенең рәсми символлары гербы, әләме бар.

2. Рәсми символлар тасвирламасы, аларны куллану тәртибе Теләче муниципаль район Советы тарафыннан расланган әләм, герб турындагы нигезләмәләр белән билгеләнә.

4 статья. Халыкның районда җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга хокукы

1. Районда үзидарә Россия Федерациясе гражданнары тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда катнашу, турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка формалары аша, шулай ук җирле үзидарәнең, Устав нигезендә каралган, сайлау һәм башка органнары аркылы тормышка ашырыла.

2. Гражданнар нинди җенескә, расага, милләткә, телгә, чыгышка, мөлкәти һәм вазыйфаи хәлгә, дингә, инануларга, иҗтимагый берләшмәләргә карауларына бәйсез рәвештә турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша җирле үзидарәне гамәлгә ашыруга тигез хокукларга ия.

Район территориясендә даими яисә башлыча яшәүче чит ил гражданнары җирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенең халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендәге хокукларга ия.

3. Районның һәр кешесе турыдан-туры җирле үзидарә органнарына һәм район җирле үзидарәсенең вазыйфаи затларына мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.

4. Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагыла торган документлар һәм материаллар белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, законда башкасы каралмаган булса, гражданнарның районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында тулы һәм дөрес башка мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5. Районның җирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка Районның һәм аның аерым территорияләренең аеруча әһәмиятле мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торак-коммуналь хуҗалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр челтәрен үстерү, социаль ташламалар, иҗтимагый тәртипне саклау торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында «Дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматтан файдалануны тәэмин итү турында» 2009 елның 9 февралендәге 8-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә даими рәвештә хәбәр итәләр.

6. Гражданнар, оешмалар судта Районның җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) ризасызлык белдерергә хокуклы, әгәр алар законнарга каршы килә һәм аларның хокукларын, ирекләрен бозалар дип санасалар.

5 статья. Район җирле үзидарә органнарының структурасы

1. Район җирле үзидарә структурасына керә: район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты, район контроль-хисап палатасы, район финанс-бюджет палатасы, район мөлкәти һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы, алар әлеге Устав нигезендә оештырыла.

2. Район җирле үзидарәсе органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

6 статья. Районның җирле әһәмияттәге сораулары

1. Районның җирле әһәмияттге сорауларына түбәндәгеләр керә:

1) муниципаль район бюджеты проектын төзү һәм карау, муниципаль район бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен тикшереп тору, муниципаль район бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) муниципаль районның җирле салымнарын һәм җыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм гамәлдән чыгару;

3) муниципаль районның муниципаль милкендәге мөлкәтне биләү, аннан файдалану һәм аның белән эш итү;

4) муниципаль район чикләрендә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә җирлекләрне электр һәм газ белән тәэмин итүне оештыру;

5) муниципаль район чикләрендә торак пунктлар чикләреннән тыш җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеге, муниципаль район чикләрендә торак пунктлардан читтә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышына муниципаль контрольне гамәлгә ашыру һәм аларга юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.;

6) муниципаль район чикләрендә җирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру һәм халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыру;

7) террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук муниципаль район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу;

8) муниципаль район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының милләтара һәм конфессияара татулыгын ныгытуга, телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясен тәэмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чаралар эшләү һәм гамәлгә ашыру;

9) муниципаль район территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтүдә һәм аларның нәтиҗәләрен бетерүдә катнашу;

10) муниципаль район территориясендә җәмәгать тәртибен саклауны муниципаль милиция тарафыннан оештыру;

11) муниципаль районның административ участогында эшләү өчен, участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бина бирү;

12) 2017 елның 1 гыйнварына кадәр участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вәкаләт буенча вазыйфаларын үтәү чорына торак урыны бирү;

13) әйләнә-тирә мохитне саклау буенча җирлекара характердагы чараларны оештыру;

14) муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү вәкаләтләреннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (өстәмә белем бирүдән тыш, аны финанс ягыннан тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүне оештыру), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру, шулай ук үз вәкаләтләре чикләрендә, шул исәптән балаларның тормышы һәм сәламәтлеге куркынычсызлыгын тәэмин итү гамәлләрен дә кертеп, каникул вакытында балаларның ялын оештыруны тәэмин итү буенча чараларны гамәлгә ашыру;

15) гражданнарга медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасы нигезендә муниципаль район (аерым территорияләр халкын медик-санитар тәэмин итү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләрнең Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән җирлекләр территорияләреннән тыш) территориясендә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыру;

16) тиешле муниципаль районнар территорияләрендә каты коммуналь калдыкларны җыю (шул исәптән аерым җыю), транспортлау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү эшчәнлеген оештыруда катнашу;

17) муниципаль районны территориаль планлаштыру схемасын раслау, территорияне планлаштыру буенча муниципаль районны территориаль планлаштыру схемасы нигезендә әзерләнгән документларны раслау, муниципаль район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмат системасын алып бару, муниципаль район чикләрендә муниципаль ихтыяҗлар өчен җир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

18) «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыру, реклама конструкцияләрен урнаштыру һәм эксплуатацияләүгә рөхсәтләр бирү схемасын раслау, мондый рөхсәтләрне гамәлдән чыгару, муниципаль район территориясендә үз белдеге белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен күрсәтү турында күрсәтмәләр бирү;

19) җирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны булдыру һәм тоту;

20) муниципаль район территориясендә җирлекара җирләү урыннарын карап тоту, ритуаль хезмәтләр оештыру;

21) муниципаль район составына керүче җирлекләрне элемтә, җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

22) җирлекара китапханәләр белән халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, китапханә фондларын туплау һәм аларның сакланышын тәэмин итү;

23) муниципаль район составына керүче җирлекләрнең ял итүен оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

24) муниципаль район составына керүче җирлекләрдә җирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыру;

25) муниципаль район милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләрен) саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру, муниципаль район территориясендә урнашкан җирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният ядкарьләрен) саклау;

26) муниципаль район составына керүче җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәсен муниципаль район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләү;

27) территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, муниципаль район халкын һәм территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

28) муниципаль район территориясендә җирле әһәмияттәге дәвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәэмин итү, шулай ук җирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләрен файдалану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

29) муниципаль район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрнең мобилизацион әзерләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

30) су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыру;

31) җирлекләрдә авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү өчен шартлар тудыру, авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү, социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ихтыярый булышу гамәлләренә ярдәм күрсәтү;

32) муниципаль район территориясендә физик культураны, мәктәп спортын һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, муниципаль районда рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

33) балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча җирлекара характердагы чараларны оештыру һәм гамәлгә ашыру;

34) Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгеләү, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына иректе керүен тәэмин итү дә керә;

35) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

36) муниципаль район ихтыяҗлары өчен ясалма җир кишәрлекләре булдыру буенча кирәкле эшләрне башкаруны тәэмин итү, федераль закон нигезендә ясалма җир кишәрлеге төзү хокукына ачык аукцион үткәрү.;

37) муниципаль район чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыру;

38) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исемнәр бирү, муниципаль районның авылара территориясе чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына атамалар бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыру;

39) "Күчемсез милекнең дәүләт кадастры турында" 2007 елның 24 июлендәге 221ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруны оештыру һәм территориянең карта-планын раслау.

2. Муниципаль районның җирле үзидарә органнары авылара территорияләрдәге җирле үзидарә органнарының барлык хокукларына һәм вәкаләтләренә, шул исәптән салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару буенча җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә ия.

3. Муниципаль район составына керүче аерым җирлекләрнең җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә әлеге җирлекләрнең бюджетларыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар исәбеннән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны үзләренә тапшыру турында муниципаль районның җирле үзидарә органнары белән килешүләр төзергә хокуклы.

7 статья. Районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән сорауларны хәл итүгә хокукы

1) муниципаль район музейларын булдыру;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнашу;

3) муниципаль район территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм күрсәтү һәм муниципаль район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыру;

5) 2008 елның 31 декабренә, торышы буенча алар карамагындагы, югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмалары функцияләрен гамәлгә ашыру;

6) туризмны үстерү буенча шартлар тудыру;

7) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы иҗтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

8) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук гомумроссия инвалидлар иҗтимагый берләшмәләре төзегән оешмаларга ярдәм күрсәтү;

10) 2012 елның 20 июлендәге «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» 125-ФЗ номерлы Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыру;

11) оешмалар тарафыннан федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда хезмәт күрсәтүләрнең сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру;

12) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

13) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, җайлашу физик культурасын һәм җайлашу спортын үстерүгә ярдәм күрсәтү.

2. Муниципаль районның җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләрне башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда (131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган) катнашырга, әгәр федераль законнарда каралганча, шулай ук башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары компетенциясенә кертелмәгән һәм федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән үз компетенцияләреннән төшереп калдырылмаган башка мәсьәләләрне, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан тыш, җирле бюджетлар керемнәре исәбеннән һәм түләүләрнең өстәмә нормативлары буенча салым керемнәре керүдән тыш хәл итәргә хокуклы.

8 статья. Районның җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

Районның җирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

Районның җирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен шушы максатларга бүлеп бирелгән матди ресурслар һәм финанс чаралары чикләрендә тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

Тапшырылган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру дәүләт контроле астында. Районның җирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тикшереп тору шартлары һәм тәртибе тиешенчә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә. Район Советы үз вәкаләтләре чикләрендә районның җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан аларга тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалану очракларын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

9 статья. Районның муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы

Районның муниципалитетара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм җирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

10 статья. Районның җирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы багланышлар

Районның җирле үзидарә органнары белән дәүләт хакимияте органнары арасындагы багланышлар түбәндәге чаралар аша тормышка ашырыла:

1) районның социаль-икътисадый үсешенә юнәлтелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда районның җирле үзидарә органнары катнашуы;

2) районның җирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (килешүләр) төзү;

3) даими яисә вакытлыча координация, консультация, киңәш бирү һәм башка эш органнары булдыру;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында район Советының закон чыгару инициативасы;

5) законнарда билгеләнгән үзара хезмәттәшлекнең башка рәвешләре.

11 статья. Муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу

Районда муниципаль хезмәтне хокукый җайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәт статусын билгеләү, муниципаль хезмәт узу шартларын һәм тәртибен дә кертеп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, Муниципаль хезмәт турында 2013 елның 25 июнендәге № 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Кодексы, муниципаль хезмәт турында район Советы һәм районның муниципаль хокукый актлары белән гамәлгә ашырыла.

II бүлек. ҖИРЛЕК ТАРАФЫННАН ТУРЫДАН-ТУРЫ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ БАШКАРУ ҺӘМ ҖИРЛЕКНЕҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ БАШКАРУДА КАТНАШУ ТӘРТИБЕ

12 статья. Җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Гражданнар турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыралар һәм җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнашалар:

1) җирле референдум;
2) Районның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
3) гражданнарның хокукый инициативасы;
4) территориаль иҗтимагый үзидарә;
5) гавами тыңлаулар;
6) гражданнар җыелышы;
7) гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы);
8) гражданнарны сораштыру;
9) җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
10) гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;
11) иҗтимагый (консультатив) советлар төзү;
12) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләр.

13 статья. Җирле референдум

1. Җирле референдум турыдан-туры район халкы тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатларында уздырыла.

2. Җирле референдум «Россия Федерациясе гражданнары сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Җирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып, районның бөтен территориясендә уздырыла.

3. Җирле референдумда яшәү урыны район чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданнары катнашырга хокуклы. Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә район территориясендә даими

яшәүче чит ил гражданнары җирле референдумда Россия Федерациясе гражданнары кебек үк катнашалар.

4. Җирле референдумны билгеләү турындагы карар район Советы тарафыннан түбәндәге инициатива буенча кабул ителә:

1) җирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;

2) уставлары сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмә;

3) Район Советы һәм Район Башкарма комитеты Җитәкчесе тарафыннан тзкъдим ителгән инициатива.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча җирле референдумны билгеләү шарты булып әлеге инициативаны хуплап имзалар җыю тора, аларның саны район территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, ләкин 25 имзадан да ким була алмый.

6. Район Советы һәм район Башкарма комитеты Җитәкчесе тарафыннан бергә чыгарылган референдум үткәрү инициативасы район Советы карары һәм район Башкарма комитеты Җитәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны күрсәтү тәртибе район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Район Советы, җирле референдум билгеләнә торган документлар район Советына кергән көннән алып 30 көн эчендә, җирле референдумны билгели.

8. Референдумда тавыш бирүне уздыру датасы билгеләнгән тавыш бирү көненә 25 көннән дә соңга калмыйча район Советы карары белән аны дәүләт хакимияте органнарына яисә җирле үзидарә органнарына билгеләнгән сайлауларда тавыш бирү көне, йә башка билгеләнгән референдумда тавыш бирү көне белән бергә урнаштыру максатларында соңрак вакытка (әмма 90 көннән артмаска) күчерелергә мөмкин.

9. Референдум билгеләү турындагы, шулай ук әлеге статьяның 8 пункты нигезендә референдумда тавыш бирү көнен күчерү турындагы карар, кабул ителгән көннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми бастырып чыгарылырга тиеш.

10. Тавыш бирү йомгаклары һәм җирле референдумда кабул ителгән карар рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

11. Җирле референдумда кабул ителгән карар район территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яисә районның җирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаҗ түгел

12. Районның җирле үзидарә органнары әлеге Устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүлешү нигезендә җирле референдумда кабул ителгән карарның үтәлешен тәэмин итәләр.

13. Җирле референдум уздыру турындагы, шулай ук җирле референдумда кабул ителгән карарга карата федераль законнар нигезендә гражданнар, җирле үзидарә

органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

14 статья. Чикләрне үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрне үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән үзгәрешләргә ризалыгын алу, районны үзгәртеп кору максатларында уздырыла.

2. «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очракларда районның бөтен территориясендә яисә аның территориясенең бер өлешендә чикләрне үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү уздырыла.

3. Чикләрне үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү “Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында” 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм “Җирле референдум турында” 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә район Советы тарафыннан билгеләнә һәм “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрне исәпкә алып үткәрелә.

4. Район чикләрен үзгәртү, район үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүләр, әгәр анда район халкының яртысыннан күбрәге яисә сайлау хокукына ия район өлеше яртысыннан күбрәге катнашса, үткәрелгән дип санала. Җирлекнең район чикләрен үзгәртүгә, районны үзгәртеп коруга ризалыгы кабул ителгән дип санала, әгәр күрсәтелгән үәгәреш, үзгәртеп кору өчен районның яисә район өлешенең тавыш бирүләрдә катнашучы яртысыннан күбрәк җирле халкы үз тавышын бирсә.

5. Чикләрне үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтиҗәләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

15 статья. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Район халкы әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициатива белән чыгыш ясарга хокуклы.

2. Хокук иҗат инициативасы белән сайлау хокукына ия булган, районның сайлау хокукына ия халкының 3 проценттан артмаган санын тәшкил иткән, гражданнар төркеме чыгыш ясый ала.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында район халкы хокуклы:

- гражданнарның яшәү (эшләү) урыны буенча җыелышларын һәм хокук иҗат инициативасын тикшерү һәм күрсәтү буенча башка күмәк чараларны оештырырга һәм уздырырга;

- хокук иҗат инициативасын күрсәтүне хуплап имзалар җыю буенча инициатив төркемнәр төзергә;

- район халкының имзаларын җыярга һәм хокук инициативасын законнарга каршы килми торган ысуллар белән күрсәтүне хуплап агитация алып барырга.

4. Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары район халкына хокукый инициативны тормышка ашыруда ярдәм итәргә бурычлы.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты район Советының ачык сессиясендә, район Башлыгы яисә район Башкарма комитеты Җитәкчесе тарафыннан, әлеге Уставта билгеләнгән компетенция нигезендә, өч ай дәвамында каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектын карау процедурасы тиешенчә район Советы Регламенты, район Башлыгының, район Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

16 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның җыелышлары һәм конференцияләре үткәрү, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын булдыру юлы белән халык тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль иҗтимагый үзидарә гражданнарның түбәндәге территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырылырга мөмкин: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; җирлек булмаган авыл торак пункты; муниципаль район чикләрендә гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре шушы территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча Теләче муниципаль районы Советы тарафыннан, Теләче муниципаль районы Советы раслый торган территориаль иҗтимагый үзидарә турындагы Нигезләмәдә билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә, аның уставы нигезендә, юридик зат булырга мөмкин һәм коммерциягә карамаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәве узарга тиеш.

Территориаль иҗтимагый үзидарә уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын төзү, туктату тәртибе, вәкаләтләре чоры;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар җыелышы, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнарның җыелышының, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль иҗтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль иҗтимагый үзидарә керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль иҗтимагый үзидарә органнары эшчәнлеге турында хисапларны карау һәм раслау.

8. Иҗтимагый үзидарәнең территориаль органнары:

1) тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен чагылдыра;

2) гражданнар җыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәэмин итәләр;

3) тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяҗларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән хуҗалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары исәбеннән дә, район Башкарма комитеты белән район бюджеты акчаларын кулланып төзелгән килешү нигезендә дә башкара алалар.;

4) әлеге актларны кабул итү компетенциясенә кертелгән әлеге органнар һәм җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын җирле үзидарә органнарына кертергә хокуклы.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, җирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

17 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә учреждениесе тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру максатларында район халкы, җирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарә уставы проектын эшләүне гамәлгә ашыручы һәм чикләрендә шушы территориаль иҗтимагый

үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданнар җыелышын оештыручы гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Гражданнар җыелышы район территориясендә территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча район Советында гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкил (вәкил) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү вакытыннан бирле район Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

18 статья. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен район башлыгына гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) тарафыннан тапшырыла:

1) территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданнар җыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территориаль иҗтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнар җыелышы беркетмәсе, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туу датасын, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, вәкаләтле һәр вәкилнең яшәү урыны адресын күрсәтеп;

3) территориаль иҗтимагый үзидарә уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алу турында расписка бирелә.

4. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән соң, район Башлыгы уставны теркәү турында яки аны теркәүдән баш тарту турында район Советы карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

5. Гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан карау утырышында катнашырга һәм район Советының киңәш бирү хокукына ия.

6. Район Советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән соң, 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

7. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларының Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, әлеге Уставка, башка муниципаль норматив хокукый актларга каршы килүе тора.

8. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын территориаль иҗтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашлылыгы мотивлары буенча теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

9. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча район Советы кабул иткән дәлилләнгән карар өч көн эчендә рәсми рәвештә язма рәвештә гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) җиткерелергә тиеш.

10. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында район Советы карар кабул иткән очракта уставның бер нөсхәсе теркәлү турында тамга белән гражданнар җыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, башка нөсхә район Советында саклана.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр район Советы тарафыннан әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

19 статья. Гавами тыңлаулар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен район Советы, район Башлыгы тарафыннан гавами тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Гавами тыңлаулар халык, район Советы яки Район Башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Халык яки район Советы инициативасы буенча үткәрелгән гавами тыңлаулар район Советы тарафыннан билгеләнә, ә район Башлыгы инициативасы буенча булса – район Башлыгы тарафыннан.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) район Уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләрне Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә;

2) район бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) муниципаль берәмлекне үстерү планнары һәм программалары проектлары, җирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләре проектлары, территорияләрне планлаштыру проектлары һәм территорияләрне ызанлау проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, шулай ук җир кишәрлекләреннән һәм капиталь төзелеш объектларыннан файдалануның шартлы рөхсәт ителгән төренә рөхсәтләр бирү мәсьәләләре, рөхсәт ителгән төзелешнең иң чик параметрларыннан тайпылу, капиталь төзелеш объектларын реконструкцияләү мәсьәләләре, җирдән файдалану һәм төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен һәм капиталь төзелеш объектларын җир кишәрлекләреннән файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләре;

4) районны үзгәртеп кору мәсьәләләре.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, законда башкасы каралмаган булса, тиешле орган яисә районның вазыйфаи заты тарафыннан муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Күрсәтелгән гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, аларны үткәрү вакытын һәм урынын күрсәтеп, һәм гавами тыңлауларга чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты гавами тыңлаулар уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса.

6. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм аларны уздыру көненә кадәр район халкы район Башлыгына гавами тыңлауларга чыгарылган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән төзәтмәләр һәм муниципаль норматив хокукый акт проектына карата гавами тыңлауларга чыгарыла торган башка тәкъдимнәр җибәрергә хокуклы. Район Башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр халык тыңлауларында катнашучылар игътибарына җиткерелә.

7. Гавами тыңлаулар, гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча уздырыла. Халык тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынган затлар чакыруы белән уздырыла. Гавами тыңлауларда районның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

8. Гавами тыңлаулар уздыру йомгаклары буенча җирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенцияләренә муниципаль норматив хокукый акт проектын гавами тыңлауларга чыгару кертелгән.

10. Гавами тыңлаулар нәтиҗәләре, кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләмәсен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

11. Гавами тыңлауларны оештыру һәм уздыру тәртибе район Советы раслаган гавами тыңлаулар турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

12. Гамәлдәге кануннарда гавами тыңлаулар өчен каралган башка сроклар билгеләнмәгән булса, әлеге статьяда күрсәтелгән сроклар кулланыла.

20 статья. Гражданнар җыелышы

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләр турында фикер алышу, халыкка җирле үзидарә органнары һәм район җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү өчен район территориясендә гражданнар җыелышлары үткәрелергә мөмкин. Гражданнарның җыелышлары районның микрорайоннары, торак массивлары, кварталлары, урамнары, торак йортлары, торак пунктлары буенча чакырыла.

2. Гражданнар җыелышы халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәрелә.

3. Район Советы яки район Башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар җыелышы тиешенчә район Советы яисә район башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы территориаль иҗтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм шушы территорияләрдә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр җитәкчеләре, оешмалар җитәкчеләренең җыелышында катнашу хокукына ия булган гражданнар төркеменең язма тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карауга чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеге, җыелышны уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелергә тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, әгәр җыелышны үткәрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәҗәгать итсә - әлеге гражданнар, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урыны адресын күрсәтеп мөрәҗәгать итә.

Район Советы гражданнар җыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне якындагы сессиядә карый.

Район Советы гражданнарның максатчанлыгы мотивлары буенча җыелышын үткәрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар җыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

7. Гражданнар җыелышын үткәрү вакыты һәм урыны, фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә, массакүләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (ишегалдындагы) карап чыгу, игъланнар һәм башка мөмкин чаралар кулланып, җыелыш үткәрелгән көнгә кадәр җиде көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә. Гражданнар җыелышына әзерлек һәм аны үткәрүне район Башкарма комитеты тәэмин итә.

8. Җыелышлар эшендә шушы территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хокуклы. Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясе чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясе гражданнарын теркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

9. Җыелышта катнашырга хокукы булган гражданнар санының кимендә өчтән бере катнашса, гражданнар җыелышы тулы хокуклы дип санала.

10. Җыелыш карарлары җыелышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

11. Гражданнар җыелышы җирле үзидарә органнарына һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затларына мөрәҗәгатьләр кабул итәргә, шулай ук җирле үзидарә органнары һәм район җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар җыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

12. Территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча үткәрелә торган гражданнар җыелышы үз компетенциясенә территориаль иҗтимагый үзидарә уставы белән кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

13. Гражданнар җыелышы кабул иткән мөрәҗәгатьләр җирле үзидарә органнары һәм район җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш, алар компетенциясенә мөрәҗәгатьләрдәге мәсьәләләрне хәл итү кертелгән, язма җавап юлламасы белән.

14. Гражданнар җыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе, шулай ук гражданнар җыелышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм район Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

15. Гражданнар җыелышы йомгаклары рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

21 статья. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм район халкының фикерен ачыклау зарурлыгы очрагында уздырыла. Район территориясендә яшәүче кешеләр арасыннан гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышын чакыру кыенлашкан очракларда уздырыла.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар җыелышын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе район Советының әлеге Уставы һәм (яисә) норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) гражданнар җыелышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) халык, район Советы, район Башлыгы инициативасы буенча уздырыла. Район Советы яки район Башлыгы инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе район Советы яки район Башлыгы тарафыннан тиешенчә билгеләнә. Халык инициативасы белән уздырыла торган гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) район Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан күбрәге катнашса, гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) тулы хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар җыелышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда уналты яшькә җиткән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче гражданнар җыелышларында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар җыелышы) нәтиҗәләре рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

22 статья. Гражданнардан сораштыру

1. Гражданнардан сораштыружирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халык фикерен ачыклау һәм исәпкә алу өчен районның бөтен территориясендә яисә территориясенең бер өлешендә уздырыла.

2. Сораштыру нәтиҗәләре киңәш характерында була.

3. Гражданнардан сораштыруда сайлау хокукына ия район халкы катнашырга хокуклы.

4. Гражданнардан сораштыру түбәндәгеләр инициативасы буенча үткәрелә:

1) Район Башлыгы яисә район Советы – җирле әһәмияттәге сораулар буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм регионара әһәмияттәге объектлар өчен район җирләренең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

5. Гражданнардан сораштыруны билгеләү һәм үткәрү тәртибе район Советы норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Гражданнардан сораштыруны билгеләү карары район Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнардан сораштыруны билгеләү турындагы район Советы карарында билгеләнелә:

1) сораштыру үткәрүнең датасы һәм сроклары;

2) сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителә торган сорауның (сорауларның) формулировкасы;

3) сораштыру үткәрүнең методиткасы;

4) сораштыру битенең формасы;

5) сораштыруда катнашучы район халкының минималь саны;

7. Район халкына сораштыру үткәрү турында, әлеге чарага кадәр 10 көннән дә ким булмаган вакыт аралыгында, хәбәр ителергә тиеш.

8. Гражданнар сораштыруы белән бәйле чараларга әзерлекне һәм аларны үткәрүне финанслау түбәндәгеләр исәбеннән башкарыла:

1) район бюджеты чаралары исәбеннән – сораштыруны җирле үзидарә органнары инициативасы буенча оештырган очракта;

2) Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән – сораштыруны Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча оештырган очракта.

9. Сораштыру нәтиҗәләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Сораштыру нәтиҗәләре белән районның һәр кешесе таныша ала. Сораштыру нәтиҗәләре районның җирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә исәпкә алынырга тиеш.

23 статья. Җирле әһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы.

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар район Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яисә тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча район Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль норматив хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар аларны халык фикер алышуына чыгару турында карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарыла, район халкына җибәрелә, халыкка танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән халыкка җиткерелә.

3. Район Советы халык фикер алышуына сорау чыгару белән бер үк вакытта фикер алышу барышында керә торган тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне карау эшен оештыру срогын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Район Советы үзе чыгара торган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр район Советына җибәрелә.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм җирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр район Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы йомгаклары турында халыкка бер ай вакыт эчендә хәбәр ителә.

24 статья. Гражданнарның җирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре.

1. Гражданнар районның җирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләргә хокуклы.

2. Гражданнарның мөрәҗәгатьләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 02 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәҗәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнарның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен җирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы булалар.

25 статья. Районның иҗтимагый (консультатив) советлары.

1. Гражданнарның һәм районның җирле үзидарә органнарының җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар әзерләгәндә һәм гамәлгә ашырганда, халык ихтыяҗларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу максатларында, үзара хезмәттәшлекне тәэмин итү өчен районның иҗтимагый советы төзелә.

2. Районның иҗтимагый советы аның эшчәнлегендә район халкының, иҗтимагый берләшмәләр вәкилләренең һәм коммерциягә карамаган башка оешмаларның ирекле катнашуы нигезендә төзелә.

3. Район Иҗтимагый советының оештыру тәртибе, вәкаләтләре, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм иҗтимагый совет эшчәнлегенә ярдәм итүнең башка мәсьәләләренә карата район җирле үзидарә органнарының бурычлары һәм җаваплылыгы, аны роспуск процедурасы, шулай ук аны оештыруның һәм эшчәнлегенең башка мәсьәләләре район Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Иҗтимагый (консультатив) советларда эш җәмәгать башлангычларында алып барыла.

26 статья. Район халкы тарафыннан җирле үзидарәне гамәлгә ашыруның һәм аны тормышка ашыруда катнашуның башка формалары.

1. Федераль закон нигезендә җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының әлеге Уставта каралган рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Район халкы тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә. Җирле үзидарә органнары һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

27 статья. Район халкы тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка формалары

1. Федераль закон нигезендә җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруның һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуының әлеге Уставта каралган рәвешләре белән беррәттән, гражданнар җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка рәвешләрдә катнашырга хокуклы.

2. Район халкы тарафыннан җирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Җирле үзидарә органнары һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка турыдан-туры җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда һәм халыкның җирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ

28 статья. Район Советы - районның вәкиллекле җирле үзидарә органы

Район Советы район җирле үзидарәсенең даими эшләүче сайланулы коллегиаль органы булып тора.

2. Район Советының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советы».

3. Район Советы вәкаләтләре чоры - 5 ел.

4. Район Советы район халкы алдында хисап тота һәм контроль ясый.

5. Район Советының юридик зат хокуклары, мөһере, район гербы төшерелгән һәм үз исеме булган бланклары бар.

6. Район Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

29 статья. Район Советы составы

1. Район Советы 26 депутаттан тора.
2. Район Советы, аның составына депутатларның кимендә өчтән икесе район Советының билгеләнгән саныннан сайланганда, хокуклы була.

30 статья. Район Советына депутатлар сайлау тәртибе

1. Район Советы составына, район составына керүче, җирлекләр башлыклары һәм күрсәтелгән җирлекләрнең вәкиллекле органнары депутатлары, җирлек халкы санына бәйсез рәвештә, һәр җирлектән бер вәкил күләмендә вәкиллекнең нормасы нигезендә җирлекләрнең вәкиллекле органнары тарафыннан үз составыннан сайланган депутатлар керә.

2. Җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайлана торган район Советы депутаты яңа чакырылыш тиешле җирлекнең вәкиллекле органының тулы хокуклы составында беренче сессиянең беренче аеннан да соңга калмыйча, шул исәптән әлеге чакырылыш органы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, сайланырга тиеш.

3. Район Советы депутатларын җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан сайлап алу яшерен тавыш бирү юлы белән гамәлгә ашырыла һәм күрсәтелгән орган карары белән рәсмиләштерелә.

4. Җирлек Башлыгын сайлау һәм җирлекнең вәкиллекле органы депутатын район Советы депутаты итеп сайлау турындагы карар өч көн эчендә район Советына җибәрелә.

31 статья. Район Советы депутаты статусы

1. Район Советы депутаты вәкаләтләре аны җирлек Башлыгы яисә җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан район Советы депутаты итеп сайлаган көннән башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

2. Район Советы депутаты, депутат эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм һөнәр вазыйфаларын башкаруга берләштереп, шул ук Уставта билгеләнгән очраклардан тыш, аерым нигездә эшли

3. Район Советы депутаты «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.

4. Район Советы депутатына законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тәэмин ителә.

5. Район Советы депутаты, Район Советы тарафыннан расланылган, депутат этикасы Кагыйдләрен үтәргә тиеш, анда түбәндәге бурычлар урын алган:

1) башка җирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданнар эшчәнлегенә шәхсән яисә аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләрне хәл иткәндә депутат статусыннан файдаланмаска;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә район Советы авторитетына зыян китерерлек низаглы хәлләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр каршылыгы килеп чыгу куркынычы булганда - шәхси кызыксынуы депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яки тәэсир итә ала торган хәлләр килеп чykканда - бу хакта район Советына хәбәр итәргә һәм аның әлеге мәнфәгатьләр каршылыгын булдырмауга яки җайга салуга юнәлтелгән карарын үтәргә;

4) район Советында билгеләнгән гавами чыгышлар кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә бәйле булмаган максатларда конфиденциаль характердагы белешмәләргә кертелгән, депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрне фаш итмәскә һәм файдаланмаска;

6) физик һәм юридик затлардан депутат бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләкләү, ссуда, хезмәт күрсәтүләр, күңел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары өчен түләү һәм башка бүләкләү) алмаска.

6. Муниципаль вазыйфаны биләүче район Советы депутаты түбәндәгеләргә хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерция оешмасы белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларында, күчемсез милек хуҗалары ширкәтләрендә

съездларында (конференциядә) катнашудан тыш) катнашырга;), федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу җирле үзидарә органы исеменнән Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла торган очраклардан тыш;

2) укытучы, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә тиеш түгел. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;

Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә хокуклы түгел.

6.1. Депутат «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны һәм бурычларны үтәргә тиеш.

7. Район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла түбәндәге очракларда:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставка;

3) суд тарафыннан физик яктан сәләтсез яисә сәләте чикләнгән дип танылса;

4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;

6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

7) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит дәүләт гражданлыгын туктату - аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, аларга чит ил дәүләт гражданлыгын сатып алырга йә аларга Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булмаган чит ил дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы чит ил гражданы яисә башка документ алу хокукына ия, аның нигезендә чит ил гражданы, чит ил дәүләт гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы, җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

8) район составына керүче җирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак сайлаучылар тарафыннан чакыртып алынганда;

9) район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату йә аның вәкаләтләрен җирлек башлыгы яисә җирлекнең тиешле вәкиллекле органы депутаты буларак вакытыннан алда туктату;

10) хәрби хезмәткә, яисә аның альтернатив граждан хезмәтен алыштыра торган юнәлешкә;

11) федераль закон, Татарстан Республикасы законы, әлеге Устав нигезендә депутат вәкаләтләрен башкару белән бергә урнаша алмаган вазыйфага депутат итеп сайлану яисә билгеләп кую;

12) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

13) Депутат, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат «коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны үтәргә, вазыйфаларны үтәргә тиеш. Җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка затның вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрендәге «Коррупциягә каршы тору турында» 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында » 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла., «Аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачарга һәм аларга ия булырга, акчалата һәм кыйммәтләрне сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм(яки) алардан файдаланырга тыю турында 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне бозган да шулай ук туктатыла.

8. Керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү депутат тарафыннан Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты карары буенча үткәрелә.

9. Әлеге статьяның 9 пункты нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтиҗәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм башка затлар чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактларын ачыкланганда, Татарстан Республикасы Президенты депутат вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Советына яисә судка мөрәҗәгать итә.

Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән Татарстан Республикасы Президенты мөрәҗәгать иткән

очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн-әлеге гариза муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына керү көне.

10. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларның керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләр "Интернет"мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырыла.

11. Тиешле җирлекнең вәкиллекле органы депутатлары арасыннан район Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге орган бер ай эчендә район советы составына башка депутатны сайларга тиеш.

32 статья. Район Советы депутатының район халкы белән үзара мөнәсәбәте

1. Район Советы депутаты район халкы, шулай ук район территориясендә урнашкан предприятие, оешма, дәүләт һәм башка органнар белән элемтәдә тора.

2. Район Советы депутаты авыл халкы алдында хисап тота, аның вәкиле булып тора, район Советы эше турында даими рәвештә хәбәр итә, шулай ук халыкны кабул итә.

3. Район Советы депутаты район халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләрне карарга, андагы мәсьәләләрне дөрес һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

33 статья. Кабат сайланган район Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш район Советы беренче сессиягә район Советы депутатларының билгеләнгән санынннан кимендә өчтән икесе сайланган көннән соң 7 көннән дә соңга калмыйча җыела. Район Советы утырышының беренче утырышын район башлыгы, ә ул булмаганда район башкарма комитеты җитәкчесе чакыра һәм әзерли.

2. Район Советының сайлаулардан соң беренче сессиясен район башлыгын сайлаганчы районның өлкән депутаты ача һәм алып бара.

34 статья. Район Советы компетенциясе

Район Советы компетециясендә түбәндәгеләр тора:

1) район Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) Теләче муниципаль районының рәсми символларын билгеләү;

3) бюджет проектын карау, район бюджетын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау, аның үтәлешен тикшереп тору;

4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, салымнар һәм җыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар бирү;

5) районны үстерү планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәлеше турындагы хисапларны раслау;

6) җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

7) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау;

8) чикләрне үзгәртү, районны үзгәртеп кору турындагы инициативаны күрсәтү;

9) җирле референдумны билгеләү;

10) район Башлыгын сайлау;

11) район Башлыгы урынбасарын сайлау;

12) Башкарма комитет җитәкчесен билгеләп кую, аның отставкасын кабул итү;

13) район Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең иң чик санын билгеләү;

14) район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс үткәрү тәртибен билгеләү, конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;

15) Контроль-хисап палатасы турындагы нигезләмәне, Финанс-бюджет палатасы турындагы нигезләмәне һәм мөлкәти һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы хакындагы нигезләмәне раслау;

16) районның сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую;

17) районның чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;

18) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;

19) районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен, шул исәптән федераль законнар нигезендә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; муниципаль мөлкәт төрләренең исемлеген билгеләү, аны читләштерү район Советы тарафыннан килештереп яисә расланганнан соң гамәлгә ашырыла;

20) муниципаль предприятиеләрне төзү, үзгәртеп оештыру һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү тәртибен һәм, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләрне билгеләү;

21) муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында районның катнашу тәртибен билгеләү;

22) районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягыннан тәэмин итү тәртибен билгеләү;

23) җирле үзидарә органнарының һәм районның җирле үзидарә вазыйфаи затларының җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен үтәвен тикшереп тору;

24) районны территориаль планлаштыру документларын, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексы нигезендә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның җирле резервларын төзү һәм алардан файдалану тәртибен билгеләү;

26) җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәсен тигезләү өчен район бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;

27) үз массакүләм мәгълүмат чараларын гамәлгә ашыру;

28) район Уставы һәм район Советы карарлары аңлатмасы;

29) район Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

30) район Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

31) район башлыгын отставкага чыгару турында карар кабул итү;

32) районның контроль-хисап палатасы рәисен һәм әгъзаларын (аудиторларны) билгеләнгән тәртиптә билгеләп кую;

33) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнарның вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге Устав тарафыннан район Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Район Советы район Башлыгының, Башкарма комитет Җитәкчесенең эшчәнлекләре нәтиҗәләре, җирле администрация һәм район Башлыгының ведомство буйсынуындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында, шул исәптән район Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турындагы еллык отчетларын тыңлый.

35 статья. Район Советының эш тәртибе

1. Район Советының эш тәртибе әлеге Устав һәм район Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Район Советы эшенең төп формасы аның район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләре хәл ителә торган утырышлары.

3. Район Советы утырышы тулы хокуклы дип санала, әгәр анда район Советының сайланган депутатлары санының кимендә 50 проценты катнашса.

4. Район Советының чираттагы утырышлары кирәк саен үткәрелә, ләкин кимендә өч айга бер тапкыр уздырыла. Чираттан тыш утырышлар район Башлыгы яки район Советы депутатлар төркеменең билгеләнгән саныннан кимендә өчтән беренең инициативасы белән чакырыла.

5. Совет утырышлары район Башлыгы тарафыннан чакырыла. Район Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышка - аны үткәрүгә бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Район Советының һәр утырышында беркетмә алып барыла. Беркетмәгә сессияне уздыру датасы, урыны һәм вакыты турындагы белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр санап үтелә һәм, тавыш бирү йомгакларын күрсәтеп, кабул ителгән барлык карарлар теркәлә. Беркетмәгә район Башлыгы кул куйганнан соң, документ белән районның теләсә кайсы кешесе танышырга мөмкин.

7. Район Советы утырышында һәр депутат бер тавышка ия. Район Советы депутаты шәхсән үзе тавыш бирү хокукын гамәлгә ашыра. Район Советы утырышында тавыш бирү ачык (шул исәптән яшерен) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрен куллану очраклары әлеге Устав, район Советы регламенты белән билгеләнә.

36 статья. Район Советы эшчәнлеген оештыру

1. Район Советы эшчәнлеген район Башлыгы оештыра.

2. Район Советы регламенты нигезендә, район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасыннан, район Башлыгы һәм аның урынбасарларыннан тыш, район Советы эшчәнлегенең төп юнәлешләре буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Муниципаль программаларны, район Советы карарлары проектларын әзерләү, район карамагына кертелгән аеруча мөһим мәсьәләләрне тикшерү өчен район Советы каршында аның карары буенча депутатлар, район башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составында эшлекле, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

4. Район Советы эшчәнлеген оештыру, хокукый, мәгълүмати, матди-техник һәм башкача тәэмин итүне район Советы аппараты башкара.

37 статья. Район Советы тарафыннан контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

1. Район Советы район территориясендә әлеге Уставның район Советы кабул итә торган нигезләмәләренең үтәлешен, район бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлардан файдалануны, районның үсеш программаларын, район Башкарма комитеты һәм аның Җитәкчесе эшчәнлеген тикшереп тора.

2. Районның җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозулар фактлары ачыкланган очракта, район Советы, район Башлыгы карары белән депутатлар арасыннан, күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен, вакытлы контроль комиссияләре төзелергә мөмкин.

3. Район Советы, район Башлыгы законнары, карарлары нигезендә район бюджеты акчаларыннан максатчан файдалануга, муниципаль мөлкәттән файдалануның нәтиҗәлелегенә, шулай ук район Башкарма комитетының финанс-хуҗалык эшчәнлегенең башка мәсьәләләренә тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Тикшерүләр (ревизияләр) үткәрүгә билгеләнгән тәртиптә бәйсез аудиторлар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре җәлеп ителергә мөмкин.

4. Районның Башкарма комитеты, аның җитәкчесе, предприятиеләре, учреждениеләре, оешмалары, вазыйфаи затлары, әгәр закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, район Советы, аның контроль комиссияләре мөрәҗәгате буенча район Советы карамагындагы мәсьәләләр буенча соратып алына торган мәгълүматны бирергә, ә

кануннарны, муниципаль норматив хокукый актларны бозган очракта, хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Район Советы, контроль функцияләрен башкарганда, район Башкарма комитетының финанс-хуҗалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә комачауларга хокуклы түгел.

38 статья. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Советы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) Район Советы үз-үзен таркату турында карар кабул итте;

2) Татарстан Республикасы Югары судының район Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында карары үз көченә кергән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен бирүләренә бәйле рәвештә;

3) «Җирле үзидарәнең гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлек районы үзгәртеп корылган очракта, шулай ук муниципаль район бетерелгән очракта.

4) район чикләре үзгәрүгә бәйле рәвештә район сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта;

5) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль норматив хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылган очракта.

2. Район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Район Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, җирлекләрнең вәкиллекле органнары бер ай дәвамында район Советы составына башка депутатларны сайларга тиеш.

39 статья. Район Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карар район Башлыгы яисә район Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендәге депутатлар төркеме инициативасы белән кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы чыгарыла алмый:

1) район Советын сайлаганнан соң беренче ел дәвамында;

2) район бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисап раслау чорында;

3) район Башлыгының, яңа район Башлыгын сайлаганчы, вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Район Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рөхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.

4. Район Советы карары белән депутатлар арасыннан үзтаркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен комиссия төзелә. Район Советы яки район Башлыгы карары буенча район Советының үз-үзен тарату мәсьәләсен гавами тыңлауларга чыгарырга мөмкин.

5. Район Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылыгы район Советы депутатларының һәм район кешеләренең үз-үзләрен тарату инициативасын һәрьяклап һәм объектив рәвештә тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Район Советының үз-үзен таркату турындагы карары район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан, яшерен тавыш бирү юлы белән, өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Район Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире кагылган очракта, үз-үзен таркату турындагы кабат инициативаны, үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк булмаган вакытта, күрсәтергә мөмкин.

IV бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫ

40 статья. Район Башлыгы - районның югары вазыйфаи заты

1. Район Башлыгы районның иң югары вазыйфаи заты.

2. Район Башлыгы район Советы тарафыннан сайлана һәм район Советы рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Район Башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башлыгы».

41 статья. Район Башлыгын сайлау тәртибе

1. Район Башлыгы яңа сайланган муниципаль район Советының беренче сессиясендә район Советы депутатлары арасыннан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр район Советы тавыш бирүнең башка тәртибен район Советы вәкаләтләре срогына билгеләмәсә.

2. Район Башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән район халкының, иҗтимагый берләшмәләрнең тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

3. Район Советы депутаты, район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан күбрәге сайлауда катнашса, район Башлыгы булып санала.

4. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы конкурс комиссиясе тарафыннан конкурс нәтиҗәләре буенча тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан сайланган очракта, җирле администрацияне җитәкли.

5. Муниципаль берәмлек Башлыгы вазыйфасына кандидатуралар сайлап алу буенча конкурс уздыру тәртибе муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнә. Конкурсны уздыру тәртибе конкурс уздыру көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча конкурс уздыру шартлары, аны уздыру датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр бастырып чыгаруны күздә тотарга тиеш.

6. "Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында" 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль берәмлек башлыгы вазыйфасына кандидат итеп җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты тарафыннан сайлау өчен пассив сайлау хокукына чикләүләр булмаган граждан теркәлергә мөмкин.

7. Әлеге статьяның 3 һәм 4 пунктлары Муниципаль берәмлек башлыгын сайлау тәртибен үзгәртә торган Татарстан Республикасы Законы кабул ителгән очракта үз көченә керә.

42 статья. Район Башлыгы статусы

1. Район Башлыгы даими нигездә эшли.
2. Район Башлыгының үз эшчәнлегендә район халкына һәм район Советына федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә контрольлек итүе һәм хисап бирүе каралган.
3. Район башлыгы үзенең эшчәнлеге турында район Советы алдында елына бер мәртәбә хисап тота.
4. Район Башлыгы хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерция оешмасы белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларында, күчемсез милек хуҗалары ширкәтләрендә сездларында (конференциядә) катнашудан тыш) катнашырга;), федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу җирле үзидарә органы исеменнән Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла торган очраклардан тыш;

2) укытучы, фәнни һәм башка иҗат эшчәнлегеннән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнергә. Шул ук вакытта укытучылар, фәнни һәм башка иҗади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;

3) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә.

5. Район Башлыгы "Коррупциягә каршы көрәш турында" 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында" 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, "Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында" 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

6. Район Башлыгы гражданлык, административ яки җинаять эше буенча яки административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очракларыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.

7. Район Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге Устав, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

43 статья. Район Башлыгы вәкаләтләре

Район Башлыгы:

1) районны башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә, ышанычнамәсез район исеменнән эш итә;

2) район Советы эшен оештыра, район Советы сессиясен чакыра һәм аларда рәислек итә;

3) әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә, район Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм халыкка җиткерә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

5) Башкарма комитет Җитәкчесе белән контракт төзи;

6) район Советы эшендә җәмәгатьчелек фикерен ачуны һәм исәпкә алуны тәэмин итү чараларын күрә;

7) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

8) район Советы сессияләре беркетмәләренә кул куя;

9) район Советы аппараты эше белән җитәкчелек итә;

10) район Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны җайга сала;

11) район Советы эшчәнлеген карап тотуга һәм тәэмин итүгә район бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;

12) закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча район Советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

13) район җирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, район территориясендә гамәлдә булган органнар белән бергәләп эшләвен тәэмин итә;

14) район исеменнән дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр төзи;

15) муниципаль хезмәткәрләрнең һәм районның җирле үзидарә органнары хезмәткәрләренең хезмәт өчен түләү күләмнәрен һәм шартларын билгели;

16) җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча җирле үзидарә органнары тарафыннан вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

17) «Россия Федерациясендә дәүләти-хосусый партнерлык, муниципаль-хосусый партнерлык турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 13 июлендәге 224-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә муниципаль-хосусый партнерлык өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле җирле үзидарә органын билгели.

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль районнар башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге Устав, район Советы карарлары белән район башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

44 статья. Район Башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Башлыгы вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге буенча отставка;

3) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 статьясы нигезендә отставкага китү;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан читләшү;

5) суд тарафыннан физик яктан сәләтсез яисә сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата гаепләү карарының законлы көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит дәүләт гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит дәүләт гражданлыгы алырга йә аның Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

10) сайлаучылар тарафыннан тиешле вәкиллекле орган депутаты буларак чакыртып алынганда;

11) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясындагы 4, 6 өлешләре нигезендә районны үзгәртеп кору, шулай ук районны бетерү очрагында;

муниципаль берәмлек сайлаучыларының санын район чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә килеп чыккан 25 проценттан күбрәккә арттыру;

13) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә район Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез икәнен тану;

14) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

15) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәү.

2. Район башлыгы вәкаләтләре, Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга бәйле рәвештә, түбәндәге очракларда туктатыла:

1) “Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында” Федераль законда билгеләнгән тыюны муниципаль район Башлыгы, аларның ире (хатыны) һәм балигъ булмаган балалары тарафыннан үтәмәү;

2) муниципаль район муниципаль сайлауларда сайланган муниципаль район Башлыгына карата, Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачу яисә булу, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклау, әлеге затлар муниципаль район башлыгы сайлауларында кандидатлар буларак теркәлгән чорда чит ил финанс инструментларына ия булу һәм (яисә) алардан файдалану фактын билгеләү. Шул ук вакытта "чит ил финанс инструментлары" төшенчәсе “Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында” 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән мәгънәдә кулланыла.

3. Муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, аның вәкаләтләрен җирле үзидарәнең әлеге устав нигезендә билгеләнә торган вазыйфаи заты вакытлыча үти.

4. Әлеге статьяның 1 өлешендәге 1 - 10, 14, 15 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча район башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, районның яңа башлыгын сайлау район Советының якындагы утырышында гамәлгә ашырыла.

5. Район башлыгының вәкаләтләре район Советы вәкаләтләре чоры тәмамланганчы кимендә 6 ай алдан туктатылса, район Советы карары белән районның яңа башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

45 статья. Район Башлыгы урынбасары

1. Район Башлыгы тәкъдиме буенча, район Советы тарафыннан, депутатлар арасыннан район Башлыгы урынбасары сайланыла.

2. Район Советы депутаты, әгәр аны район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан күбрәге сайласа, район Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Район Башлыгы урынбасары район Советы регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә вазыйфаларны үти, район Башлыгының йөкләмәләрен үти, вакытлыча булмавы (авыруга яисә отпускка бәйле), яисә үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмау, йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату очрагында район Башлыгы вазыйфаларын башкара.

4. Район Башлыгына суд карары буенча сак астына алу яки вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәҗбүр итү чаралары кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен вакытлыча район Башлыгы урынбасары башкара.

5. Район Башлыгы азатлык нигезендә бер урынбасарны сайларга тәкъдим итәргә хокуклы. Район Башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

6. Район Башлыгы урынбасарының вәкаләтләре шушы Уставның 28 статьясында каралган нигезләрдә вакытыннан алда туктатыла.

7. Район Башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта район Советы инициативасы белән, яисә район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше булган депутатлар төркеме таләбе буенча вазыйфасыннан чакыртып алынырга мөмкин. Район Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Район башлыгы урынбасары вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре әлеге устав белән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

8.Даими нигездә эшләүче, район Башлыгы урынбасары хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнергә, коммерция оешмасы белән идарә итүдә яки коммерциячел булмаган оешма (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре советы идарәсендә, муниципаль

берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, сәяси партиядә катнашудан, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларында, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларында, күчемсез милек хуҗалары ширкәтләрендә сездларында (конференциядә) катнашудан тыш) катнашырга;), федераль законнарда каралган очраклардан һәм оешма белән идарә итүдә катнашу җирле үзидарә органы исеменнән Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла торган очраклардан тыш;

9. Район башлыгы урынбасары «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны һәм (яисә) чит ил финанс инструментларына ия булуны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.

V бүлек. РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

46 статья. Район Башкарма комитеты - район җирле үзидарә башкарма-боеру органы

1. Район Башкарма комитеты район җирле үзидарәсенең башкарма-күрсәтмә органы булып тора.
2. Район Башкарма комитетының рәсми исеме - «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты», кыскартылган исеме - «район Башкарма комитеты».
3. Районның Башкарма комитеты район Советына, район Башлыгына һәм район халкына хисап тота.
4. Районның башкарма комитеты юридик зат хокукларына ия, мөһере, район гербы сурәтләнгән һәм үз исеме булган бланклары, шулай ук башкарма комитетына тапшырылган гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен Россия Федерациясе гербы сурәтләнгән түгәрәк мөһере бар.
5. Район Башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

47 статья. Район Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы район Башкарма комитеты Җитәкчесе тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан раслана. Башкарма комитет җитәкчесе, аның урынбасарлары, Башкарма комитетның тармак (функциональ) һәм территориаль

органнары. Башкарма комитетның район башкарма комитеты аппаратына кермәгән структур бүлекчәләре мөстәкыйль юридик затлар була ала.

2. Район Башкарма комитетының структур бүлекчәләре нигезләмәләр нигезендә эшлиләр. Район Башкарма комитетының структур бүлекчәләре нигезләмәләре тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен үтәүчеләр район Советы карары белән, район Башкарма комитетының башка структур бүлекчәләренең нигезләмәләре район Башкарма комитеты карары белән раслана.

3. Районның Башкарма комитеты эшчәнлегендә аның компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү бурычларын килештерелгән рәвештә хәл итү өчен башкарма комитет рәисе карары белән координация, эксперт һәм башка киңәш бирү (консультатив) органнары төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән органнар Район Башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш иҗтимагый башлангычларда тормышка ашырыла.

48 статья. Район Башкарма комитеты вәкаләтләре

1.Район Башкарма комитеты:

1) бюджет, финанслар һәм исәпне планлаштыру өлкәсендә:

- район бюджеты проектын (бюджет проектын һәм уртача сроклы финанс планын) төзүне тәэмин итә;

- кирәкле документлар һәм материаллар белән район бюджеты проектын (бюджет проекты һәм уртача сроклы финанс планы) район Советы раславына кертә;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм (яисә) бирү тәртибен эшли һәм раслый;

- район бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын төзүне тәэмин итә, район Советы раславына район бюджетының үтәлеше турында хисап тапшыра;

муниципаль бурыч белән идарә итүне тәэмин итә;

- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын эшләүне тәэмин итә;

- район бюджетын үтәүне, районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнарын һәм программаларын үтәүне оештыра;

- районның комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнарын һәм программаларын үтәү турында хисаплар әзерләүне тәэмин итә;

- районның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне җыюны һәм күрсәтелгән дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыруны оештыра;

- җирлекләрнең бюджет тәэмин ителеше дәрәҗәләрен район бюджеты акчалары исәбеннән тигезләүне тәэмин итә;

- районның муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, алардан файдалану, кушу һәм арендалау мәсьәләләрен (әгәр район Советы карары белән башкасы билгеләнмәгән булса) хәл итә;

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан бирелә торган хезмәтләргә һәм, федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә тарифларны раслый, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәэмин итүне һәм муниципаль биремне бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан үтәүне финанс белән тәэмин итүне гамәлгә ашыра, шулай ук муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән районның икътисадый һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи, район территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек рәвешләрендәге предприятиеләр төзүгә ярдәм итә;

- районның административ участогында эшләү өчен участок полициясе вәкаләтле вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бина бирә;

- 2017 елның 1 гыйнварына кадәр полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча бурычларын үтәү чорына торак урыны бирә;

3) территориаль планлаштыру, җирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирә табигать мохитен саклау өлкәсендә:

- районның территориаль планлаштыру документларын, районның башка шәһәр төзелеше документларын эшли һәм аны гамәлгә ашыруны тәэмин итә, район Советы раславына кертә;

- район территориясендә гамәлгә ашырыла торган шәһәр төзелеше эшчәнлеген тәэмин итүнең мәгълүмат системаларын алып бара, муниципаль ихтыяҗлар өчен муниципаль район чикләрендә җир кишәрлекләрен резервлау һәм алу;

- әйләнә-тирә мохитне саклау буенча җирлекара характердагы чараларны оештыра;

- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыра;

- район территориясендә җирле әһәмияттәге дәвалау-савыктыру урыннарын һәм курортларны саклауны оештыра һәм гамәлгә ашыра, җирле әһәмияттәге махсус сакланылучы табигать территорияләреннән файдалану һәм аларны саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- район ихтыяҗлары өчен ясалма җир кишәрлекләре булдыру өчен кирәкле эшләрне башкаруны тәэмин итә, федераль закон нигезендә ясалма җир кишәрлеге төзү турында шартнамә төзү хокукына ачык аукцион үткәрә;

-муниципаль районның авылара территориясендә муниципаль җир контролен гамәлгә ашыра;

- комплексслы кадастр эшләре башкаруны «Дәүләт күчемсез мөлкәт кадастры турында» 2007 елның 24 июлендәге 221ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә оештыра һәм территориянең планы картасын раслый;

4) төзелеш, транспорт,элемтә өлкәсендә:

- район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыруны тәэмин итә, район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш җирле әһәмияттәге автомобиль юлларының сакланышын муниципаль тикшереп торуны гамәлгә ашыра, аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итә, шулай ук автомобиль юлларыннан файдалану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм район чикләрендәге җирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәэмин итә;

- район чикләрендә торак пунктлар арасында халыкка хезмәт күрсәтүче иҗтимагый транспорт тукталышлары маршрутларын, хәрәкәт графигын, урыннарын раслый яисә килештерә;

- район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш җәмәгать транспорты тукталышлары өчен бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәэмин итә;

- җирлекләрне элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- адрес объектларына адреслар бирүне, адресларны үзгәртүне, гамәлдән чыгаруны, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, региональ яисә муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш) исем бирүне, муниципаль районның авылара территориясе чикләрендә планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирүне, мондый исемнәрне үзгәртүне, гамәлдән чыгаруны, мәгълүматны дәүләт адреслы реестрында урнаштыруны тәэмин итә;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә, шулай ук төзекләндерү һәм авыл хуҗалыгы өлкәсендә:

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыра, күпфатирлы йортларны, район чикләрендә муниципаль торак фондын тәшкил итүче биналарны энергетик яктан тикшерүне оештыра, энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтиҗәлелеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә җирлекләрне электр һәм газ белән тәэмин итүне оештыра;

- муниципаль район составына керүче җирлекләрне җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

- җирлекара китапханәләр белән халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, китапханә фондларын туплауны һәм аларның сакланышын тәэмин итүне оештыра;

- ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм җирлекара күмү урыннарын карап тотуны тәэмин итә;

- район составына керүче җирлекләрдә җирле халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыра;

- район составына керүче җирлекләрне ял итүне оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәт күрсәтүләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- җирлекләрдә авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү, авыл хуҗалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итә, социаль юнәлештәге коммерциячел булмаган оешмаларга, хәйрия эшчәнлегенә һәм ихтыярый булышуга ярдәм итә;

- район территориясендә физик культураны һәм массакүләм спортны үстерүне тәэмин итә, районның рәсми физкультура-савыктыру һәм спорт чараларын уздыруны оештыра;

- коммуналь инфраструктура системасына тоташтыру тарифларын, коммуналь комплекс оешмаларын тоташтыру өчен тарифларны, коммуналь комплекс оешмалары товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә тарифларга өстәмәләрне, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләрне җайга сала;

- «Җылылык белән тәэмин итү турында» Федераль законда каралган җылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- «Су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү турында» Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- реклама конструкцияләрен урнаштыру схемасын раслый, муниципаль район территориясендә реклама конструкцияләрен урнаштыруга һәм эксплуатацияләүгә рөхсәт бирә, мондый рөхсәтләрне юкка чыгара, муниципаль район территориясендә «Реклама турында» 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла торган үз ихтыяры белән билгеләнгән реклама конструкцияләрен демонтажлау турында күрсәтмәләр бирә;

6) мәгариф һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә:

- муниципаль мәгариф оешмаларында төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне (федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә төп гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү вәкаләтләреннән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларга өстәмә белем бирүне оештыру (финанс ягыннан тәэмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган балаларга өстәмә белем бирүдән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларында балаларны карау һәм тәрбияләүне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыруны оештыра, шулай ук каникуллар вакытында балаларның ялын оештыруны тәэмин итү буенча чаралар күрү, аларның тормышы һәм сәламәтлеге иминлеген тәэмин итү чараларын да кертеп, үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра;

- муниципаль белем бирү оешмалары биналарын һәм корылмаларын карап тотуны, аларга якын территорияләрне төзекләндерүне тәэмин итә;

- мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча укырга тиешле балаларны исәпкә ала, муниципаль мәгариф оешмаларын районның конкрет территорияләренә беркетә;

- муниципаль белем бирү оешмаларын төзи, яңадан оештыра, юк итә (муниципаль районнарның җирле үзидарә органнары тарафыннан югары белем бирүче муниципаль мәгариф оешмалары төзелүдән тыш), муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- халыкка район территориясендә медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра (халыкка медицина ярдәме күрсәтү буенча аерым территорияләр функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы карамагындагы медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәэмин ителә торган территорияләрнең Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган исемлегенә кертелгән территорияләрдән тыш) гражданнарга медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасы нигезендә аерым территорияләрдә халыкка медицина ярдәме күрсәтү өчен шартлар тудыра;

- - балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча җирлекара характердагы чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларына, җирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, район Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыра;

7) гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:

- район территориясендә законнарның, дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары актларының үтәлешен, гражданнарның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яисә арбитраж судта, җирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфаи затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын боза торган актларына шикаять бирелә;

- муниципаль милиция тарафыннан иҗтимагый тәртипне саклауны оештыруны тәэмин итә;

- район территориясендә гадәттән тыш хәлләр нәтиҗәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- территориаль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыруны, гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен финанс һәм матди ресурсларның җирле резервларын булдыруны тәэмин итә;

- - район территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацион әзерләү чараларын оештыра һәм гамәлгә ашыра;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы яисә килеп чыгу куркынычы турында вакытында хәбәр итүне тәэмин итә;

- - су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның гомерен һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- җирле референдумны әзерләүне һәм уздыруны, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

- террорчылыкны һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук район территориясендә террорчылык һәм экстремизм чагылышлары нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашуны тәэмин итә:

- террорчылыкны профилактикалау, шулай ук аның чагылышларын минимальләштерү һәм (яисә) юкка чыгару өлкәсендә муниципаль программалар эшли һәм гамәлгә ашыра;

- террорчылыкның асылын һәм аның иҗтимагый куркынычлыгын аңлату, шулай ук гражданнарда террорчылык идеологиясен кабул итмәү, шул исәптән мәгълүмати материаллар, басма продукция тарату, аңлату эшләре һәм башка чаралар үткәрү юлы белән мәгълүмати-пропаганда чаралары оештыра һәм үткәрә;

- террорчылыкны профилактикалау, шулай ук федераль башкарма хакимият органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары тарафыннан оештырыла торган террорчылыкның чагылышларын минимальләштерү һәм (яисә) бетерү чараларында катнаша;

- муниципаль милектәге яисә җирле үзидарә органнары карамагындагы объектларның террорчылыктан сакланышына карата таләпләрнең үтәлешен тәэмин итә;

- террорчылыкны профилактикалауда катнашу мәсьәләләре буенча тәкъдимнәр җибәрә, шулай ук террорчылыкның нәтиҗәләрен минимальләштерүдә һәм (яисә) юкка чыгаруда катнашу мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына тәкъдимнәр җибәрә;

- террорчылыкны профилактикалауда катнашу буенча җирле әһәмияттәге мәсьәләне хәл иткәндә, шулай ук аның нәтиҗәләрен минимальләштергәндә һәм (яисә) юкка чыгарганда башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- район чикләрендә коррупциягә каршы көрәш чараларын күрә;

- район территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының милләтара һәм конфессияара татулыгын ныгытуга, телләрен һәм мәдәниятен үстерүгә, милли азчылыкларның хокукларын гамәлгә ашыруга, мигрантларның социаль һәм мәдәни җайлашуын тәэмин итүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чаралар эшли һәм гамәлгә ашыра;

8) районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен башкару өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә районның җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларының исәбен алып бара һәм алардан тиешенчә файдалануны тәэмин итә;

- тиешле федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- район Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен районның җирле үзидарә органнары карамагындагы матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәэмин итә;

- Россия Федерациясенең су законнарында билгеләнгән чикләрдә су объектлары милекчесенең вәкаләтләрен гамәлгә ашыра, шәхси һәм көнкүреш ихтыяҗлары өчен гомуми файдаланудагы су объектларыннан файдалану кагыйдәләрен билгели, моңа гражданнарның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр полосаларына ирекле керүен тәэмин итүне дә кертеп;

9) башка вәкаләтләр:

муниципаль хезмәтләр реестрын төзү һәм алып бару тәртибен билгели;

- җирлекләрнең архив фондларын саклауны да кертеп, муниципаль архивны төзи һәм үз эченә ала;

- үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элемтәләрне гамәлгә ашыра;

- районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча, законнарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләрдән тыш, район Советы карарлары белән районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләре буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2. Башкарма комитет Җирлекнең җирле әһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра:

1) муниципаль район музейларын төзи;

2) опека һәм попечительлек эшчәнлеген гамәлгә ашыруда катнаша;

3) муниципаль район территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыруга бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

4) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм муниципаль район территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга булышлык күрсәтә;

5) 2008 елның 31 декабренә торышы буенча алар карамагындагы югары белем бирү муниципаль мәгариф оешмаларын гамәлгә куючы функцияләрен башкара;

6) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) кеше хокукларын тәэмин итүгә җәмәгать контролен гамәлгә ашыручы һәм мәҗбүри тоту урыннарындагы затларга булышлык күрсәтә;

8) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый

берләшмәләренә, шулай ук инвалидларның гомумроссия иҗтимагый берләшмәләре оешмалары тарафыннан төзелгән оешмаларга ярдәм күрсәтә;

9) «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» Федераль законда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

10) авылара территориядә нотариус торак пунктында урнашкан торак пункт булмаган очракта кануннарда каралган нотариаль гамәлләр кылуны оештыра;

11)оешмаларга федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда хезмәт күрсәтү сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыра;

12) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

3. Районның Башкарма комитеты муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендә район Башкарма комитеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) тиешле территориядә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) җирле үзидарә органнарына вәкаләтләр бирелгән региональ дәүләт контролен (күзәтчелеген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Татарстан Республикасы норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла;

4) эшчәнлекнең тиешле өлкәләрендә муниципаль контроль нәтиҗәлелеген мониторинглауны оештыру һәм уздыру, аны үткәрү күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан раслана;

5) федераль законнарда, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларында һәм законнарда каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

Муниципаль контрольне турыдан-туры гамәлгә ашыру функцияләре әлеге органнарның статусын билгеләүче хокукый актлар нигезендә район башкарма комитеты органнарына йөкләнергә мөмкин.

Юридик затларга, индивидуаль эшкуарларга муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга, тикшерүләрне оештыруга һәм уздыруга бәйле мөнәсәбәтләргә карата «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм индивидуаль эшкуарларның хокукларын яклау турында» 2008 елның 26 декабрендәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре кулланыла.

49 статья. Башкарма комитет Җитәкчесе

1. Башкарма комитетны Башкарма комитет Җитәкчесе җитәкли.

2. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе әлеге вазыйфага контракт буенча билгеләнүче район җирле үзидарәсенең вазыйфаи заты булып тора.

3. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе үз вәкаләтләрен даими нигездә башкара.

4. Аерым оештыру-боеру функцияләрен гамәлгә ашыру өчен район Башкарма комитеты Җитәкчесенең урынбасарлары бар. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вакытлыча булмаганда (авыруга яисә отпускка бәйле рәвештә) яисә үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмаганда, йә вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта, аның вәкаләтләрен район Башкарма комитеты Җитәкчесенең урынбасарларының берсе үз вазыйфаларын билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә башкара.

5. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе “Коррупциягә каршы көрәш турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, “Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында” 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, “Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында” 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

50 статья. Район Башкарма комитеты Җитәкчесен билгеләү тәртибе

1. Район Башкарма комитеты Җитәкчесен билгеләү конкурс нигезендә үткәрелә.

2. Район Башкарма комитеты җитәкчесе өчен контракт шартлары Район Советы тарафыннан җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә һәм Татарстан Республикасы законы белән җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә раслана.

Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына кандидатларның түбәндәгеләре булырга тиеш:

- “Дәүләт һәм муниципаль идарә” белгечлеге буенча югары һөнәри белем, йә район Советы карары белән билгеләнгән белгечлек буенча башка югары һөнәри белем;
- тиешле вазыйфаи төркем муниципаль хезмәт вазыйфаларында яисә аларга тиңләштерелгән дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларында кимендә ике ел, яисә белгечлек буенча кимендә биш ел эш стажы;
- оешма җитәкчесе, дәүләт органы җитәкчесе урынбасары, җирле үзидарә органы вазыйфаларында, шулай ук аларның структур бүлекчәләре җитәкчеләренең вазыйфаларында, кимендә биш ел, идарә эшчәнлеге тәҗрибәсе;
- Район Советы карары белән билгеләнгән башкарма комитет җитәкчесенең вазыйфаи бурычларын үтәү өчен кирәкле күләмдә эшлекле сыйфатлар һәм күнекмәләр.

4. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс әлеге Устав һәм Район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә уздырыла.

5. Конкурс шартлары, аны уздыру датасы, вакыты һәм урыны турында белешмәләр, контракт проекты конкурс үткәрү көненә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиеш.

6. Конкурс үткәрү өчен конкурс комиссиясе төзелә. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми саны Район Советы тарафыннан билгеләнә.

7. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысы Район Советы тарафыннан, ә икенче яртысы Татарстан Республикасы Президенты тарафыннан билгеләнә.

8. Билгеле бер зат Башкарма комитет Җитәкчесе вазыйфасына, конкурс комиссиясе тарафыннан конкурс нәтиҗәләре буенча тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, Район Советы тарафыннан билгеләнә. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вазыйфасына билгеләү турындагы карар район Башлыгы тәкъдиме буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан район Советы утырышында депутатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

9. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе белән контракт район Башлыгы тарафыннан төзелә.

Районның Башкарма комитеты Җитәкчесе белән килешү – әлеге затны Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вазыйфасына билгеләү турында карар кабул иткән Район Советы вәкаләтләре чорына (Район Советының яңа чакырылышы эшли башлаган көнгә кадәр), әмма ике елдан да ким булмаган вакытка төзелә.

9.1. Муниципаль район Башкарма комитетының контракт нигезендә үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы Җитәкчесе:

1) Район Советы контролендә һәм хисап тота;

2) Район советына үз эшчәнлеге нәтиҗәләре һәм башкарма комитет эшчәнлеге нәтиҗәләре турында, шул исәптән Район Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисапларны тапшыра;

3) Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен хәл итү буенча Районның Башкарма комитетын гамәлгә ашыруны тәэмин итә.

51 статья. Район Башкарма комитеты Җитәкчесенең вәкаләтләре вакыты

1) Башкарма комитет Җитәкчесе белән контракт Башкарма комитет Җитәкчесе вазыйфасына затны билгеләү турында карар кабул иткән район Советының вәкаләтләре срогына (ике елдан да ким булмаган вакытка, район Советының яңа чакырылышы эшли башлаган көнгә кадәр) төзелә.

2) Район Советы вәкаләтләре чоры тәмамлангач, район Башкарма комитеты Җитәкчесе үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны билгеләнгән тәртиптә район Башкарма комитетының яңа Җитәкчесе билгеләнгәнче дәвам итә.

52 статья. Башкарма комитет Җитәкчесе вәкаләтләре

Башкарма комитет Җитәкчесе:

1) Башкарма комитет эшчәнлегенә бердәм начальство принципларында җитәкчелек итә һәм үз компетенциясенә керә торган районның Башкарма комитеты тарафыннан үтәлгән вәкаләтләр өчен шәхси җаваплылыкка ия;

2) район Советы, район Башлыгы, районның җирле үзидарәсенең башка органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә районның башкарма комитетын тәкъдим итә;

3) район Советы каравына район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турындагы хисапларны тапшыра;

4) районның комплекслы социаль-икътисадый үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турындагы хисапларны район Советы каравына тәкъдим итә;

5) Башкарма комитет структурасы проектын район Советы раславына кертә, хезмәткәрләрнең иң чик саны һәм хезмәткә түләү фонды билгеләгән структура нигезендә район Башкарма комитетының штат расписаниесен раслый;

6) район Башлыгы белән килешенү нигезендә, Башкарма комитет җитәкчесе урынбасарларын билгеләп куя, вазыйфаларыннан азат итә, алар арасындагы вазыйфаларны бүлә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм район Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфасына билгеләп куя, аларның эшчәнлеген тикшереп тора, аларга карата бүләкләү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә район чаралары белән эш итә;

8) районның Башкарма комитеты тарафыннан районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәэмин итә, аларны үтәү өчен шәхси җаваплылык тота; тиешле законнар нигезендә һәм үтәгәндә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) район Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук район Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

10) кимендә елга бер тапкыр район Башлыгы яисә район Советы таләбе буенча район Советына үз эшчәнлеге һәм эшчәнлеге турында хисап тапшыра;

11) район Башкарма комитеты эшчәнлеге турында халыкка даими рәвештә хәбәр итә, район Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданнарны кабул итүне оештыра, айга кимендә бер тапкыр гражданнарны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданнарның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда район мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау чараларын күрә, Башкарма комитет исеменнән судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

13) район Советын раслауга район Башкарма комитеты органнары турындагы нигезләмәләр проектларын тәкъдим итә;

14) үз вазыйфасына билгеләнә һәм район Советы билгеләгән тәртиптә район башкарма комитеты органнары җитәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә;

15) законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

52 статья. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Район Башкарма комитет Җитәкчесе вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге буенча отставкага китү;

3) әлеге статьяның 2 өлеше нигезендә контрактны өзү;

4) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясы нигезендә вазыйфасыннан читләшү;

5) суд тарафыннан хокукка сәләтсез яисә хокукка сәләте чикләнгән дип танылса;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;

7) аңа карата гаепләү карарының законлы көченә керүе;

8) Россия Федерациясе чикләреннән даими яшәү урынына чыгу;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил гражданы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит дәүләт гражданлыгын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга, чит дәүләт гражданлыгы алырга йә аның Россия Федерациясе гражданының Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы булып тормаган чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә башка документ алырга хокуклы, аның нигезендә чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы җирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

10) хәрби хезмәткә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юлламалар булу;

11) районның гамәлдәге законнар нигезендә районның үзгәрүе яисә бетерелүе;

12) район чикләрен үзгәртү нәтиҗәсендә район сайлаучылары санын 25 проценттан артыгракка арттыру;

13) гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылганда;

14) җирле администрация Башлыгы вәкаләтләрен башкаручы муниципаль берәмлек Башлыгы вазыйфасына керешү.

2. Башкарма комитет Җитәкчесе белән килешү яклар килешүе буенча яки суд тәртибендә, гариза нигезендә, өзелергә мөмкин:

1) район Советы яисә район Башлыгы җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлештә контракт шартларын бозуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

2) Татарстан Республикасы Президенты - районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлешендә контракт шартлары бозылуга бәйле рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйле рәвештә;

3) Башкарма комитет Җитәкчесе - районның җирле үзидарә органнары һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары контракты шартларын бозуга бәйле рәвештә.

3. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату “Коррупциягә каршы тору турында” 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, “Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында” 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль законда, “Аерым категориядәге затларга чит ил банкларында урнашкан счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) һәм акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны тыю турында” 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль законда керемнәр, чыгымнар, милек һәм милек характерындагы йөкләмәләр турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган белешмәләрнең дөреслеген һәм тулылыгын тикшерү нәтиҗәсендә ачыкланган, билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәүгә бәйле рәвештә, районның Башкарма комитеты Җитәкчесе белән контрактлар Татарстан Республикасының югары вазыйфаи затының (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесе) гаризасы нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин.

VI бүлек. РАЙОН СОВЕТЫ, РАЙОН БАШЛЫГЫ ҺӘМ РАЙОН БАШКАРМА КОМИТЕТЫНЫҢ ҮЗАРА МӨНӘСӘБӘТЛӘРЕ

54 статья. Район Советы, район Башлыгы һәм район Башкарма комитетының үзара мөнәсәбәтләре нигезе

1. Әлеге Устав, район Советы, район Башлыгы һәм Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән вәкаләтләрне бүлешү нигезендә үз вәкаләтләрен мөстәкыйль башкаралар.

2. Район Советы һәм районның Башкарма комитеты районның икътисадый һәм социаль үсеше процесслары белән нәтиҗәле идарә итү максатларында һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән рәвешләрдә үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Район Советы һәм район Башкарма комитеты кабул ителгән хокукый актларны имза салынганнан соң җиде көн эчендә бер-берсенә юллыйлар.

4. Район Советы, район Башлыгы район Башкарма комитеты Җитәкчесенә район Башкарма комитеты Җитәкчесенең хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

5. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе район Советына, район Башлыгына район Советының хокукый актларын кабул итү, бетерү, үзгәртү турындагы тәкъдим белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Район Башлыгы район Башкарма комитеты Җитәкчесенә район Советының эш планнарын һәм район Советы карарлары проектларын, район Советы регламентында билгеләнгән тәртиптә, җибәрә.

7. Район Советы утырышларында, аның органнары утырышларында, район Башлыгы үткәрә торган утырышларда район башкарма комитеты җитәкчесе, аның урынбасарлары яисә аларның вәкаләтле затлары киңәшмәдә тавыш бирү хокукына ия булган рәвешт катнаша ала. Район Башкарма комитетының вазыйфаи затлары, язма чакыру кабул иткән очракта, район Советы сессиясендә катнашырга тиеш.

8. Район Башкарма комитеты Җитәкчесе үткәрә торган утырышларда район Башлыгы, район Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

55 статья. Район җирле үзидарә органнары арасындагы низагларны хәл итү

Вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча районның җирле үзидарә органнары арасында бәхәсләр килештерү процедураларын уздыру юлы белән, йә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. РАЙОН ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘСЕНЕҢ БАШКА ОРГАННАРЫ

56 статья. Районның контроль-хисап палатасы

1. Районның контроль-хисап палатасы даими эшләүче, җирле үзидарәнең коллегиаль органы булып тора һәм район Советына хисап тота.

2. Районның контроль-хисап палатасы рәис, рәис урынбасарыннан һәм кимендә ике әгъзадан (аудиторлардан) тора.

3. Районның контроль-хисап палатасын оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, аның вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләрнең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенең гомуми принциплары турында» 2011 елның 7 февралендәге 6-ФЗ номерлы федераль законнар, «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, район Советы раслаган районның контроль-хисап палатасы турындагы нигезләмә, районның башка муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

4. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә районның контроль-хисап палатасы эшчәнлеген хокукый җайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

5. Районның контроль-хисап палатасы рәисе район Советы карары белән билгеләнә, рәис районның контроль-хисап палатасы эшчәнлеге белән җитәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

6. Районның контроль-хисап палатасы рәисе «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

57 статья. Районның финанс-бюджет палатасы

1. Районның финанс-бюджет палатасы район бюджетын үтәүне, район бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисап төзүне гамәлгә ашыручы җирле үзидарәнең даими эшләүче органы булып тора. Районның финанс-бюджет палатасы район Советына хисап тота.

2. Районның финанс-бюджет палатасында мөһер, район гербы төшерелгән һәм үз исеме булган бланклар бар.

3. Районның Финанс-бюджет палатасы рәисе район Башлыгының тәкъдиме буенча районның Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә, финанс-бюджет палатасы эшчәнлегенә җитәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Районның финанс-бюджет палатасы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

5. Финанс-бюджет палатасы үз эшчәнлеген Район Советы раслый торган финанс-бюджет палатасы турындагы законнар, әлеге Устав һәм Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашыра.

6. Финанс-бюджет палатасы Рәисе «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны һәм (яисә) чит ил финанс инструментларына ия булуны тыю

турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

58 статья. Районның милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы

1. Районның милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы үз вәкаләтләре кысаларында муниципаль милек белән, шул исәптән район милкендә булган җир кишәрлекләре, акцияләр, хуҗалык җәмгыятьләренең устав капиталларында өлешләр (кертемнәр) белән идарә итүне гамәлгә ашыручы даими эшләүче җирле үзидарә органы булып тора, муниципаль милек реестрын алып бара. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы район Советына хисап тота.

2. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район Башлыгы тәкъдиме белән район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

3. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе район җирле үзидарәсенең вазыйфаи заты булып тора, милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеге белән җитәкчелек итә һәм аның эшен оештыра.

4. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасының мөһере, район гербы сурәтләнгән бланклары бар.

5. Мөлкәт һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары район бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

6. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы үз эшчәнлеген закон, әлеге Устав һәм район Советы тарафыннан расланган милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы турындагы Нигезләмә нигезендә башкара.

7. Милек һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы рәисе «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.

VIII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

59 статья. Район сайлау комиссиясе

1. Район сайлау комиссиясе муниципаль сайлаулар, җирле референдум, депутатны, җирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, район чикләрен үзгәртү, районны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

2.Районның сайлау комиссиясе җирле үзидарә органнары структурасына керми торган муниципаль орган булып тора.

3. Район сайлау комиссиясе федераль законнар, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында билгеләнгән тәртиптә район Советы тарафыннан төзелә.

4. Район сайлау комиссиясенең вәкаләтләре срогы биш ел тәшкил итә.

5. Районның сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 8 әгъзадан тора.

6. Район сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү район бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юлда карала.

7. Район сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеге тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән җайга салына. Район Советы мөрәҗәгате нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча район сайлау комиссиясе вәкаләтләре законнар нигезендә территория сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

IX бүлек. РАЙОННЫҢ ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

60 статья. Районның, юридик зат хокукларына ия булган, җирле үзидарә органнары

1. Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокукларына район Советы, районның башкарма комитеты, районның финанс-бюджет палатасы, районның мөлкәти һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы һәм районның контроль-хисап палатасы бирелә.

2. Район Советы карары нигезендә, юридик зат хокуклары белән башка муниципаль органнарга, шулай ук район Башкарма комитеты структурасы нигезендә аның аерым структур бүлекчәләренә ия булырга мөмкин.

61 статья. Юридик зат буларак район җирле үзидарә органнары

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга мөмкин.

2. Район Башлыгы үзенең мөлкәти һәм башка хокукларын һәм бурычларын гамәлгә ашыра, район Советы, район Башлыгы, депутатлар эшчәнлеген тәэмин итүгә, шулай ук район Советына беркетелгән муниципаль мөлкәт күрсәтмәсе белән район бюджеты акчалары белән эш итүгә бәйле рәвештә, судта ышанычнамәсез чыгыш ясый ала.

3. Районның юридик зат хокукларына ия җирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып торалар.

4. Җирле үзидарә органнарын юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алу өчен әлеге Устав һәм юридик зат хокуклары белән җирле үзидарәнең тиешле органын төзү турында район Советы карары нигез булып тора.

62 статья. Районның җирле үзидарә органнарын финанслау

1. Районның җирле үзидарә органнарын тотуга чыгымнарны финанслау район бюджетының үз керемнәре исәбеннән гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта, район Советы карарларында каралган очракларда районның җирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәэмин итүгә чыгымнар район бюджетында Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

X бүлек. РАЙОН БАШЛЫГЫНЫҢ ҺӘМ РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАРНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ

63 статья. Район Башлыгы һәм аның урынбасарлары, район Советы депутатлары, даими нигездә эшләүче башка вазыйфаи затлар эшчәнлегенең социаль һәм башка гарантияләре

Район Башлыгына һәм аның урынбасарларына, даими нигездә эшләүче район Советы депутатларына, башка вазыйфаи затларга бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм район Советы карарлары белән билгеләнә.

64 статья. Район Башлыгы, район Советы депутатлары кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Район Советы депутатларының, район Башлыгының җинаять яисә административ җаваплылыкка тартылган хокуклары гарантияләре, аларны тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка җинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны булган депутатларга карата оператив-эзләнү чаралары, аларның багажлары, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемтә чараларында язышулары федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә, район Советы депутаты, район Башлыгы тавыш биргәндә әйтелгән фикере, позициясе һәм аларның статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән вәкаләтләр чоры тәмамланганнан соң, җинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә район Советы депутаты, район Башлыгы тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозуларга җибәрелгән очракларга кагылмый.

XI бүлек. РАЙОН ҖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛЫЛЫГЫ

65 статья. Район җирле үзидарәсе органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Районның җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары район халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында федераль законнар нигезендә җаваплы булалар.

66 статья. Район Советы депутатларының район халкы алдында җаваплылыгы

1. Район Советы депутатларының, шул исәптән район башлыгының, район халкы алдында җаваплылыгы аны сайлаган район халкының ышанычын югалту нәтиҗәсендә барлыкка килә.

2. Ышанычларын югалткан район Советы депутаты, шул исәптән район Башлыгы, җирлекнең вәкиллекле органы депутаты буларак, федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә кире чакыртып алынырга мөмкин.

67 статья. Район җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының дүләт алдында җаваплылыгы

Федераль закон нигезендә район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты Җитәкчесе дәүләт алдында җаваплылыкка алар тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав бозылган очракта, шулай ук районның җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмау очрагында тиешле суд карары нигезендә тартылалар.

68 статья. Район җирле үзидарә органнарының һм вазыйфаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Физик һәм юридик затлар алдында районның җирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

69 статья. Ышанычны югалтуга бәйле рәвештә затларны, муниципаль вазыйфаларны эштән чыгару (вазыйфасыннан азат итү).

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, түбәндәге очракларда эштән чыгарылырга (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) затның яклар арасындагы конфликтны булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын күрмәве;

2) үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында белешмәләрне тапшырмау, йә белә торып дөрес булмаган яисә тулы булмаган белешмәләр тапшыру;

3)затның, федераль законда билгеләнгән очраклардан тыш, коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) эшкуарлык эшчәнлеген башкару;

5) затның Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яисә күзәтү советлары, чит ил коммерциячел булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларының һәм Россия Федерациясе территориясендә аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Муниципаль вазыйфа биләүче, үзенә буйсынган затның китерә торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган зат, муниципаль вазыйфа биләүче зат тарафыннан мәнфәгатьләр конфликтын булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрелгән очракта да, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән чыгарылырга (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

XII бүлек. РАЙОННЫҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

70 статья. Районның муниципаль хокукый актлар системасы

1. Район муниципаль хокукый актлар системасына керә:

1) район Уставы;

2) җирле Референдумда кабул ителгән хокукый актлар;

3) район Советының норматив һәм башка хокукый актлары;

4) район Башлыгының, Башкарма комитетның, җирле үзидарәнең башка органнарының һәм вазыйфаи затларының, әлеге Устав нигезендә каралган, хокукый актлары;

2.Район Уставы һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм районның бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар әлеге Уставка һәм җирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукый актлар районның бөтен территориясендә мәҗбүри үтәлергә тиеш.

71 статья. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү турыдан-туры район халкы тарафыннан гражданнарның җирле референдумда чагылдырылган ихтыяр белдерү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр район халкының турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акт кабул итү таләп ителә икән, күрсәтелгән актны кабул итү компетенциясенә кергән район җирле үзидарә органы яисә җирле үзидарәнең вазыйфаи заты референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә тиешле муниципаль норматив хокукый актны әзерләү һәм кабул итү вакытын билгеләргә тиеш.

3. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

4. Гражданнарның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый актны чыгару вакытын бозу - район Башлыгын чакыртып алу, район Башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә район Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

72 статья. Район җирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Район җирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) район Советы - район Советы карарлары;

2) район Башлыгы - район башлыгының карарлары һәм күрсәтмәләре;

3) район Башкарма комитеты Җитәкчесе - район Башкарма комитетының карарлары һәм күрсәтмәләре.

2. Район җирле үзидарәсенең башка вазыйфаи затлары әлеге Устав, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актларда билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә күрсәтмәләр һәм боерыклар чыгара.

73 статья. Муниципаль хокукый актларны зерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары район Башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты Җитәкчесе, Теләче районы прокуроры, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициатив төркемнәре, шулай ук районның контроль-хисап палатасы, районның финанс-бюджет палатасы, районның мөлкәти һәм җир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан аларны алып бару мәсьәләләре буенча кертелергә мөмкин.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга теркәлә торган документларның исемлеге һәм формасы тиешенчә район Советы, район Башлыгы, район Башкарма комитеты Җитәкчесе тарафыннан билгеләнә.

3. Районны Татарстан Республикасы законы нигезендә, тиешле исемлеккә керткәндә муниципаль норматив хокукый актларда каралган эшкуарлык һәм инвестиция

эшчәнлеге субъектлары өчен бурычларны яңа яисә үзгәртә торган муниципаль норматив хокукый актлар проектлары, Татарстан Республикасы законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә районның җирле үзидарә органнары үткәрә торган җайга салу йогынтысын бәяләү үткәрелергә мөмкин, түбәндәгелрдән тыш:

4. Җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, юкка чыгаручы район Советының норматив хокукый актлары проектлары;

5. Бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы район Советының норматив хокукый актлары проектлары.

Район Татарстан Республикасы законы белән тиешле исемлеккә кертелмәгән очракта, эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен яңа бурычларны билгели торган яисә муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган бурычларны үзгәртә торган муниципаль хокукый актлар проектлары Татарстан Республикасы законы нигезендә районның җирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган җайга салу йогынтысын Татарстан Республикасы законы нигезендә бәяләнергә мөмкин, түбәндәгеләрдн тыш:

1) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, юкка чыгаручы район Советының норматив хокукый актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салучы район Советының норматив хокукый актлары проектлары.

Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының җайга салу йогынтысын бәяләү эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертә торган яисә аларны кертүгә этәрә торган нигезләмәләрне, шулай ук эшкуарлык һәм инвестиция эшчәнлеге субъектларының һәм җирле бюджетларның нигезләнмәгән чыгымнары барлыкка килүгә китерә торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында уздырыла.

74 статья. Район Советының хокукый актлары

1. Район Советы үз компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча район территориясендә үтәлүе мәҗбүри булган кагыйдәләрне билгели торган карарлар, район Башлыгын отставкага чыгару турында карар, район Советы регламенты, район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар, шулай ук аның компетенциясенә федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав керткән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Район Советы карарлары, законнарда, әлеге Устав тарафыннан билгеләнгән очраклардан тыш, район Советы депутатларының билгеләнгән санынан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

3. Совет карарлары җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм бетерүне, район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тота, район Советы каравына бары тик район Башкарма комитеты Җитәкчесе инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә район Башкарма комитетына карар проектын тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә район Советына тапшырыла.

4. Район Советы карарларына район Башлыгы тарафыннан, кабул ителгән көннән алып өч көн эчендә, имза салына һәм әлеге Устав билгеләгән тәртиптә халыкка җиткерелә.

75 статья. Район Башлыгының хокукый актлары

Район башлыгы үзенең законнар, әлеге Устав, район Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә район Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар, шулай ук аның компетенциясенә әлеге Устав, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар белән кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара.

76 статья. Район Башкарма комитеты хокукый актлары

Башкарма комитет җитәкчесе үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында, әлеге Устав һәм Район Советы карарларында билгеләнгән, Район Башкарма комитетының җирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарларын һәм Районның җирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарларын, шулай ук Район Башкарма комитетының эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләрен чыгара.

77 статья. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Решен Район Советы карарлары район башлыгы кул куйган көннән үз көченә керә, әгәр бу карар белән башкасы билгеләнмәгән булса.

Район Советының салымнар һәм җыемнар турындагы хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә.

Район Советының район Уставын кабул итү яисә әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Район Башлыгының, район Башкарма комитетының, җирле үзидарәнең башка вазыйфаи затларының хокукый актлары, әгәр актларда билгеләнмәгән булса, аларны имзалаган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек гамәлгә куйган оешмаларның хокукый статусын билгели торган кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка җиткергәннән) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары булырга тиеш:исеме, аңа кул кую датасы (район Советы кабул иткән хокукый актлар өчен - шулай ук аны район Советы кабул иткән дата), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме.

5. Район Советының район бюджеты турындагы, аның үтәлеше турындагы хисап турындагы, җирле салымнар һәм җыемнар билгеләү турындагы карарлары, район Советы, район Башлыгы, районның Башкарма комитеты кабул иткән бүтән норматив хокукый актлар, федераль закон белән таратылуы чикләнгән белешмәләр булган муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, аларны имзалаган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

6. Җирле референдумны билгеләү турында, районның чикләрен үзгәртү, район Башлыгын һәм аның урынбасарларын сайлау, район Башкарма комитеты җитәкчесен һәм аның урынбасарларын билгеләп кую мәсьәләләре буенча шулай ук норматив булмаган хокукый актлар рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Законнар яисә әлеге Устав нигезендә рәсми басылып чыккан (халыкка җиткерелгән) норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә район җирле үзидарәсенең вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка җиткерелергә) мөмкин.

8. Басылып чыкканда (халыкка җиткергәндә) муниципаль хокукый акт реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырылырга мөмкин:

- хокукый акт текстын районның җирле үзидарә органнары гамәлгә куйган басма массакүләм мәгълүмат чараларында йә район территориясендә таратыла торган башка басма массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару;

- хокукый акт яисә хокукый акт проекты текстын Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре Порталында районның рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә, «Татарстан Республикасының хокукый мәгълүматның рәсми порталы» на урнаштыру.

Муниципаль хокукый актны бастырып чыгарганда (халыкка җиткергәндә) массакүләм мәгълүмат чарасы чыгу датасы күрсәтелергә тиеш.

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шулай ук җирле референдумда (гражданнар җыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар район Башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына, Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда кертү өчен Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына җибәрелә.

XIII бүлек. РАЙОННЫҢ ИКЪТИСАДЫЙ НИГЕЗЕ

78 статья. Районның икътисадый нигезе

Районның икътисадый нигезен районның муниципаль милкендәге мөлкәт, район бюджеты акчалары, шулай ук районның мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

79 статья. Районның муниципаль милке

1. Район милкендә булырга мөмкин:

1) әлеге Уставның 6 статьясында билгеләнгән районның җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

2) җирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясындагы 4 өлешендә каралган тәртиптә аларга тапшырылган җирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

3) район Советының норматив хокукый актлары нигезендә җирле үзидарә органнары һәм районның вазыйфаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

4) район җирле үзидарә органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мөлкәт (әлеге Уставның 7 статьясы);

5) әлеге Уставның 8 статьясы нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгеләнгән мөлкәт, шулай ук «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 17 статьясындагы 1 һәм 1.1 өлешләре нигезендә җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен билгеләнгән мөлкәт.

2. Районның әлеге статьяның 1 өлеше таләпләренә туры килми торган мөлкәткә милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән мөлкәтне үзгәртергә (мөлкәтнең максатчан билгеләнешен үзгәртергә) яисә читләштерергә тиеш. Мондый мөлкәтне читләштерү тәртибе һәм сроклары федераль закон белән билгеләнә.

80 статья. Район муниципаль милкенә ия булу, аны куллану һәм аның белән эш итү

1. Әлеге Устав белән билгеләнгән вәкаләтләр бүлешүне исәпкә алып, районның җирле үзидарә органнары, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган район җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль мөлкәткә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Районның җирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең җирле үзидарә органнарына вакытлыча яисә даими файдалануга

тапшырырга, федераль законнар нигезендә башка килешүләр башкарырга, читләштерергә, башка килешүләр башкарырга хокуклы.

3. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә җирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнә. Муниципаль мөлкәттән файдаланудан керемнәр җирле бюджетларга керә.

81 статья. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хуҗалык җәмгыятьләре

1. Район шушы Устав билгеләгән вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзергә, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле хуҗалык җәмгыятьләре, шул исәптән муниципальара оешмалар төзүдә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле җирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы җирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең максатларын, шартларын һәм эшчәнлек тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, үз вазыйфасына билгеләп куя һәм әлеге предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең җитәкчеләрен вазыйфаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеге турында әлеге Уставта каралган тәртиптә хисаплар тыңлый.

3. Җирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле җавап бирәләр һәм аларны федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәүне тәэмин итәләр.

82 статья. Районның җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Районның җирле үзидарә органнарының муниципаль милектәге предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар белән, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

XIV бүлек. РАЙОННЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

83 статья. Район бюджетының керемнәрен һәм чыгымнарын формалаштыру

1. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең Бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

2. Район бюджеты чыгымнарын формалаштыру Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре нигезендә районның җирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнгән һәм үтәлә торган чыгым йөкләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

3. Районның чыгым йөкләмәләрен үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре нигезендә район бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

84 статья. Район Бюджеты

1. Район бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп тору районның җирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла. Район бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Район бюджеты проекты, район Советының район бюджетын раслау турындагы карары, аның үтәлеше турындагы еллык хисап, район бюджетын үтәү барышы һәм җирле үзидарә органнарының, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең саны турында квартал саен бирелә торган белешмәләр, аларны акчалата тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

3. Район бюджеты проектын төзү Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы кабул ителә торган федераль законнар нигезендә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

4. Район Советының җирле салымнар турында хокукый актларга үзгәрешләр кертү хакында хокукый актлары, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган хокукый актлары чираттагы финанс елына һәм план чорына җирле бюджет турында карар проекты район Советына кертелгән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Район бюджеты проекты Теләче муниципаль районы Советының муниципаль хокукый акты нигезендә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәмраслана.

Район бюджеты проекты чираттагы финанс елына төзелгән һәм расланган очракта, Районның башкарма комитеты районның уртача финанс планын эшли һәм раслый.

Район бюджеты проекты районның чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында районның социаль-икътисадый үсеш фаразы нигезендә төзелә.

6. Район бюджеты проекты район башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәгән килеш кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә Россия Федерациясе Президенты юлламасының нигезләмәләре;

- Татарстан Республикасы Президенты юлламасының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына нигезләмәләре;

- Россия Федерациясенең бюджет, салым һәм таможня-тариф сәясәтенең төп юнәлешләре (Татарстан Республикасының бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре, муниципаль берәмлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре);

- районның социаль-икътисадый үсеш фаразы;

- муниципаль программалар (муниципаль программалар проектлары, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектлары).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга түбәндәгеләр керә: бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты.

Район бюджеты турындагы карарда Россия Федерациясе Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законнарында һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актларда билгеләнмәгән очракта, җирлекләр бюджетлары арасында керемнәр бүлү нормативлары булырга тиеш.

9. Район бюджеты турындагы карар белән составлары Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары, район Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә кабул ителгән күрсәткечләр раслана.

10. Район бюджеты турындагы карар белән түбәндгеләр билгеләнә:

Район бюджеты керемнәренең баш администраторлары исемлеге;

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары исемлеге;

чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләренә) йә чыгымнарның төрләре классификациясенең чираттагы финанс елына һәм план чорына, шулай ук әлеге Кодекста, Татарстан Республикасы законында, Теләче муниципаль районының муниципаль хокукый актында билгеләнгән очракларда бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, чыгымнар төрләре классификациясенең әлеге Кодекста, Татарстан Республикасы законында, муниципаль районның хокукый актында билгеләнгән очракларда бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләрне үтәүгә җибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

район бюджеты чыгымнарының шартлы рәвештә расланган (расланган) гомуми күләме район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 2,5 проценты, план чорының икенче елында район бюджеты чыгымнарының гомуми күләменең кимендә 5 проценты күләмендә;

чираттагы финанс елына район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

чираттагы финанс елыннан һәм план чорының елдан-ел килүче елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелеп, муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге;

район бюджетының тиешенчә Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Теләче муниципаль районы Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Район бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта район Советына түбәндәге документлар тапшырыла:

- районның бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елы чорында районның социаль-икътисадый үсешенең якынча йомгаклары һәм агымдагы финанс елында районның социаль-икътисадый үсешенең көтелгән нәтиҗәләре;

- районның социаль-икътисадый үсеш фаразы;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына районның берләштерелгән бюджетының төп характеристикаларын фаразлау (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты);

- район бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлүнең методикалары (методикалары проектлары) һәм хисаплары;

- елның 1 гыйнварына, чираттагы финанс елы (чираттагы финанс елы һәм план чорының елдан-ел) артыннан килүче муниципаль эчке бурычның югары чиге;

- агымдагы финанс елына район бюджетының көтелгән үтәлешен бәяләү;

- күрсәтелгән бюджет сметаларына карата район Советы, суд системасы органнары, тышкы муниципаль финанс контроле органнары тарафыннан тәкъдим ителгән, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата финанс органы белән каршылыклар туган очракта тапшырыла торган күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары;

- район бюджеты керемнәре чыганаклары реестрлары;

- башка документлар һәм материаллар.

12. Район бюджеты турындагы карар проектын карау һәм аны район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибе бюджет турындагы карарның чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар

белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

13. Район бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында яисә район бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елның 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Район бюджеты турындагы карар билгеләнгән тәртиптә кул куйганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә басылып чыгарга тиеш.

14. Районның җирле үзидарә органнары район бюджетының баланслылыгын, бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурыч дефициты, күләме һәм структурасы, районның бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча Татарстан Республикасы законнарының һәм билгеләнгән федераль законнарның үтәлешен тәэмин итәләр.

15. Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәҗбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

16. Район бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган рәвешләрдә гамәлгә ашырыла.

Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга район бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

17. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

85 статья. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алулар дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр һәм хезмәт күрсәтүләр сатып алу җирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

86 статья. Район гражданнарының үзара салым чаралары

1. Гражданнарның үзара салым акчалары дигәндә гражданнарның җирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен гамәлгә ашырыла торган бер тапкыр түләүләре аңлашыла. Гражданнарның үзара салымы тәртибендә түләүләр күләме район халкы өчен бертигез дәрәҗәдә билгеләнә, моңа район халкының гомуми санынннан 30 проценттан да артмаган һәм түләүләр күләме кимергә мөмкин булган аерым категория гражданнар керми.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданнарның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре җирле референдумда хәл ителә.

87 статья. Районның муниципаль алынмалары (муниципаль бурыч)

1. Район, район бюджеты кытлыгын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен каплау максатларында, эчке базарда Россия Федерациясе валютасында урнашкан муниципаль берәмлек исеменнән кыйммәтле кәгазьләр чыгару юлы белән муниципаль эчке үзләштерүләрне һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләре нигезендә, җирле бюджетка Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм муниципаль бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредит оешмаларыннан җирле бюджетка җәлеп ителә торган кредитларны гамәлгә ашырырга хокуклы.

2. Район исеменнән муниципаль алынмаларны гамәлгә ашыру хокукына Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм районның башкарма комитетына әлеге Устав нигезендә ия.

88 статья. Район җирле бюджетын башкару

1. Районның җирле бюджетын үтәү Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Район бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның бирелгәнлеге нигезендә үтәлә.

3. Район бюджеты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, район бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Район бюджетын үтәү районның җыелма бюджет язмасы һәм районның касса планы нигезендә оештырыла.

89 статья. Бюджет хисаплылыгы. Район бюджетын башкару турында еллык хисап

1. Районның бюджет хисаплылыгы еллык хисап булып тора.

2. Районның бюджет хисаплылыгы районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының җыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә төзелә һәм район Башкарма комитетына тапшырыла.

3. Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап район Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап, аны район Советына керткәнче, бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең (күрсәтмәчеләрнең) бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм район бюджетының үтәлеше турында еллык хисап буенча бәяләмә әзерләүне үз эченә алган тышкы тикшерү узарга тиеш.

Район бюджетының үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп, әлеге Устав һәм муниципаль норматив хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә

районның контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Район составына керүче җирлекнең вәкиллекле органы мөрәҗәгате буенча җирлек бюджетының үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү районның контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырылырга мөмкин.

5. Районның башкарма комитеты агымдагы финанс елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча аның буенча бәяләмәләр әзерләү өчен район бюджетының үтәлеше турында хисап тапшыра. Район бюджеты үтәлеше турында еллык хисап буенча бәяләмә әзерләү бюджет акчалары баш бүлүчеләрнең еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә 1 айдан артмаган срокта уздырыла.

6. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, район Башкарма комитеты хисап финанс елына район бюджеты үтәлеше турында еллык отчет тапшыра, анда район Советының финанс хисап елында район бюджеты үтәлеше турында карары проекты, район бюджеты үтәлеше турында башка бюджет хисаплылыгы, районның берләштерелгән бюджеты үтәлеше турында бюджет хисаплылыгы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушыла.

7. Район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны карау нәтиҗәләре буенча район Советы район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә

8. Район Советы тарафыннан район бюджеты үтәлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул дөрес булмаган яки тулы чагылдырылмаган мәгълүматларны бетерү һәм бер айдан артмаган вакыт эчендә кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9.Район бюджетының үтәлеше турындагы карар белән, район бюджетының керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының (профицитының) гомуми күләмен күрсәтеп, хисап финанс елында район бюджеты үтәлеше турында хисап раслана. Хисап финанс елында район бюджетының үтәлеше турында район Советы карарына аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәре классификациясе кодлары буенча район бюджеты керемнәре;

бюджет керемнәренә карый торган дәүләт идарәсе секторының керем төрләре, керем төре төрләренең кодлары, операцияләр классификациясе буенча район бюджеты керемнәре;

район бюджеты чыгымнары, ведомство структурасы буенча;

бюджетлар чыгымнары классификациясенең бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча район бюджеты чыгымнары;

бюджетлар кытлыгын финанслау чыганаклары классификациясе кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары;

бюджетлар кытлыгын финанслау чыганаклары төркемнәр, төркемчәләр, статьялар, төрләре кодлары буенча район бюджеты кытлыгын финанслау;

Район бюджетын үтәү турындагы карар белән шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексында, Татарстан Республикасы законында, район Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

90 статья. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен җайга сала торган Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм башка норматив хокукый актларны үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм аннан соңгы финанс контроленә бүленә.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлеге булып тора.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле Теләче муниципаль районы башкарма комитеты органнары (вазыйфаи затлары) булган муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Беренчел контроль җирле бюджетны үтәү процессында бюджет бозуларын кисәтү һәм кисәтү максатларында гамәлгә ашырыла.

5. Алдагы контроль аларны үтәүнең законлы булуын, исәпкә алуның һәм хисаплылыкның дөреслеген билгеләү максатларында район бюджетын үтәү нәтиҗәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XV бүлек. РАЙОН УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

91 статья. Район Уставы проектын әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары проекты район Советына район башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты җитәкчесе, Теләче районы прокуроры, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Район Уставының проектын, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проектын әзерләү өчен район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Район Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында район Советы карары проекты, аларны карап тикшерелгәннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы тарафыннан массакүләм мәгълүмат чараларында, «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталы» интернет-ресурсында басылып чыгарга тиеш - pravo.tatarstan.ru, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка хәбәр ителергә тиеш - tulachi.tatarstan.ru, район авыл җирлекләрендә, район китапханә системасы учреждениеләрендә урнаштырылган мәгълүмат стендларына бер үк вакытта урнаштыру юлы белән, күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән карар проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу, шулай ук гражданнарның аның турында фикер алышуда катнашу тәртибен халыкка җиткерү.

4. Район Уставына үзгәрешләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук күрсәтелгән үзгәрешләр район уставын Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга туры китерү максатларында кертелсә, гражданнарның анда фикер алышуда катнашу тәртибен рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) таләп ителми.

Район Уставы проекты, район Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары буенча район Советы сессиясендә аларны карау алдыннан әлеге Устав нигезендә гавами тыңлаулар уздырыла.Уставка үзгәрешләр бары тик уставта беркетелә торган җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелә торган очраклардан тыш.

92 статья. Район Уставын кабул итү тәртибе, район Уставына үзгәрешләр кертү

1. Район Уставы проектын, район Уставына үзгәрешләр кертү турында карар проектын карау район Советы регламенты нигезендә кимендә ике укуда гамәлгә ашырыла. Уставка үзгәрешләр Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Конституция яисә Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау рәвешендә район Уставын әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында кертелгәндә, Устав проектын карау район Советы тарафыннан бер укылышта гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул түбәндәгечә рәсмиләштерелергә мөмкин:

1)район Башлыгы кул куйган район Советы карары;

2) район Советы кабул иткән һәм район Башлыгы кул куйган аерым норматив хокукый акт. Бу очракта әлеге хокукый актта аны кабул итү турындагы район Советы карарының реквизитлары күрсәтелә. Район Советының мондый карарына район уставына кертелә торган үзгәрешләрнең һәм өстәмәләрнең үз көченә керүе турында күчеш нигезләмәләрен һәм (яисә) нормаларын кертү рөхсәт ителми.

3. Район уставы, район Уставына үзгәрешләр кертү турында район Советы карары район Советы депутатларының билгеләнгән санынннан күпчелек тавыш белән өчтән ике өлешкә кабул ителә.

4. Район Уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актларында билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән булса, район Уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү срогы тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы Законы үз көченә керү датасын, район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) һәм фикер алышу зарурилыгын, аның буенча гражданнарның тәкъдимнәрен исәпкә алу, район Советы утырышларының ешлыгын исәпкә алып билгеләнә, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәвенә алу һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) срокларын һәм, кагыйдә буларак, алты айдан да артмаска тиеш.

5. Район уставын яңа редакциядә район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт белән язу рөхсәт ителми. Бу очракта районның яңа

Уставы кабул ителә, ә моңа кадәр гамәлдә булган район Уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актлар районның яңа Уставы үз көченә кергән көннән үз көчләрен югалткан дип танылa.

93 статья. Район Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар

1. Район уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары кабул ителгәннән соң район Башлыгы тарафыннан федераль башкарма хакимият органына кануннарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен җибәрелә.

2. Район уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында район Советы карары дәүләт теркәве узганнан соң рәсми басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан (халыкка җиткерелгәннән) соң үз көченә керә.

Район Башлыгы районның теркәлгән уставын, муниципаль район Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый актны муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органының территориаль органыннан кергән көннән алып җиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка игълан итәргә) тиеш.

3. Муниципаль берәмлек уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешү (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очракларыннан, шулай ук җирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затларын сайлау вәкаләтләре, вәкаләтләре чоры, тәртибе үзгәрү очракларыннан тыш) күрсәтелгән үзгәрешләрне һәм муниципаль берәмлек уставына өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актны кабул иткән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә, ә муниципаль районның вәкиллекле органы "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" ТР Законының 22 статьясындагы 3 өлеше яисә 3.1 өлешенең1 пункты нигезендә оештырылган очракта - муниципаль берәмлек Башлыгының күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый актка кул куйган вәкаләтләре чоры тәмамланганнан соң үз көченә керә.